

EPISTOLA
S. IACOBI,
CATHOLICA.

SYRIACÆ,	ITALICÆ.
EBRAICÆ,	HISPANICÆ.
GRÆCÆ,	GALLICÆ.
LATINÆ,	ANGLICÆ.
GERMANICÆ,	DANICÆ.
BOHEMICÆ,	POLONICÆ.

Ex

Dispositione & Adornatione

ELIAE HVTTERI
GERMANI

יַעֲקֹב שְׁלִיחַנָּה :

הַבְּלִיחַ א

יַעֲקֹב עֲבָד אֱלֹהִים וְדַבְּרוּ
בְּשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לְתַתְּעֵבְרָא שְׁכֵרָא דְּנִרְצָא
בְּעֵמְמָא שְׁלָם :

*IACOPO seruo di Dio e del Signor
Iesu Christo, a le doctes tribu che sono in
dispersione, salute.*

2 כָּל חֲדָנָא תְּהוּא לְכוּ
אֲחֵי כִּד תַּעֲלֹן לְגִסְיָנָא
סִינָא וּמִשְׁחָבָא :

*Stimate, fratelli miei, una somma al-
legrezza, quando voi incorrete in varie
tentationi.*

3 יִדְעִיזוּ אֲנָחְוּ אִיר דְּבִיחָא
דְּהִימְנִיתָא מִחֲבָא לְכוּ
מִסִּיבְנִיתָא :

*Sapendo che la proua de la vostra fe-
de genera patientia.*

4 לֵא דִּין לְמִסִּיבְנִיתָא
יְהוּא לֵא עֲבָדָא מִשְׁמָלָא
דְּתַהוּוּ אֲמִירִיו וּמִשְׁלָמְנִיו
נִבְמָדָא לֵא הִוִּיתָו
חֲסִירִיו :

*Ma Sedete che la patientia habbia
perfetta opera, acciorche voi siate perfecti
& interi, di forte che non vi manchi cosa
veruna.*

5 אִו אֲנִשׁ דִּין מִכְּבוֹ חֲסִיר
מִן חֲכָמָא יִשְׁאָל
אֱלֹהֵי הוּ דִּיחָב לְכוּ
בְּשֵׁיטָא יִלְגָּא מִחֲסִד
וּמִתְּהִבָּא לֵא :

*Esse alcun di voi ha mancamento di
sapientia, demandila a Dio, che la dà be-
nignamente a tutti, e non rimprovera : e
saragli data.*

6 יִשְׁאָל דִּין בְּהִימְנִיתָא
כִּד לֵא מִתְּבַל הוּ ד
דְּמִתְּבַל דְּמָא לְגַלְלָא
דִּימָא דְּשִׁגְשִׁיגָא לְהוּ
רִיחָא :

*Ma demandila con fede senza dub-
bità punto : perche chi dubbita, è simile
a l'onda del mare, agitata dal vento e
combattuta.*

הַקְדוּשׁ תְּבַלִּיחָא :

נ

יַעֲקֹב עֲבָד אֱלֹהִים וְדַבְּרוּ
בְּשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לְתַתְּעֵבְרָא שְׁכֵרָא דְּנִרְצָא
בְּעֵמְמָא שְׁלָם :

*IACOBO seruo de Dios y del Sennor Iesus el
Christo a los doze tribus que estan esparzidos,
salud.*

2 לְשִׁמְחָא גְדוּלָּה תַּחֲשִׁבּוּ לְכֻם
אֲחֵי אִם תַּפְּלוּ בְּמִסְחָא
מִתְּחַלְבּוּתָא :

*Hermanos mios, tened por summo gozo
quando cayerdes en diuerfas tentaciones :*

3 וִידַעְתֶּם כִּי־בָחוּן אֲמוֹנִיתְכֶם
בּוֹעֵל אֶחָ־דִמְיָא :

*Sabiendo que la proua de vuestra fe obra
paciencia,*

4 וְלִדְמִיָּה יִהְיֶה לָּהּ מַעֲשֵׂה שְׁלָם
וְתַמִּיִם אֲשֶׁר תַּהֲיוּ תַמִּימִים
וְיִשְׁדִּים לֹא חֲסִדִּים כָּל־דְּבָר :

*Y la paciencia consuma la obra, para que se-
ays perfectos y enteros, sin faltar en alguna cosa.*

5 אִם אִישׁ מִמְּכֶם חָסֵד חֲכָמָא
יִשְׁאָל מֵאֱלֹהִים תְּהוּוּן לְלָלָם
כִּי־אֲשֶׁר וְלֹא מִחֲרָק הוּא וְתַגְתָּן לֵו :

*Y si alguno de vosotros tiene falta de sabi-
duria, demandela a Dios, el qual la da a todos a-
bundantemente, y no cahierte y ser le ha dada.*

6 וְיִשְׁאָל בְּאִמוּנָה וְלֹא יִנְכַּד
לְמַדּוּתָא כִּי־חֲמִנְכֶם דְּוָמָה לְגַלְלָא
הִים תְּגַדְּפִים בְּרוּחַ וּמִתְּרַפְּסִים :

*Pero demande en fe, no dudando nada : por-
que el que duda, es semejante a la onda de la mar,
que es mouida del viento, y es echada de vna par-
te a otra.*

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟ-
λῃ Καθηλικῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΙΑΚΩΒΟΣ θεὸς καὶ
κύριος ἰησοῦ χριστοῦ δὲ
λϞ, τῆς δωδεκάφυ-
λῆς ᾧ ἐν τῇ διασπο-
ρᾷ, χαίρειν.

*IACOBES seruiteur de Dieu, &
du Seigneur Iesus Christ, aux douze li-
gnees qui esten esparses, salut.*

2. Πᾶσιν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀ-
δελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς πε-
ρασθῇτε πικρίλοις.

*Mes freres, tenex pour vne parfait-
te ioye, quand vous cherrez en deuerses
tentations :*

3. Γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑ-
μῶν τῆς πίστεως καταργεῖται ὑ-
πομονῇ.

*Sachans que l'esperance de vostre
foy engendre patience.*

4. Ἡ ὑπομονὴ ἔργον τέλει ἐ-
χέτω, ἵνα ᾖτε τέλει καὶ ὁλόκληροι,
ἐν μηδενὶ λυγρόμενοι.

*Or faut il que la patience ait vne
œuvre parfaite, afin que vous soyez
parfaits & entiers : de forte que rien ne
vous de faille.*

5. Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπει τι σοφίας,
αἰτείτω ὁ θεὸς ὁ δίδων, καὶ ἡ πᾶ-
σις ἀποδοθήσεται αὐτῷ.

*Que si quelcun d'entre vous a faute
de sapience, qu'il la demande a Dieu, qui
la donne a tous benignement, & ne la
reproche point, & elle lui sera donnee*

6. Αἰτείτω ὁ ἐν πίστι, μηδὲν δια-
κρινόμενος. ὁ γὰρ διακρινόμενος
ἐοικε κλυδωνι θαλάσσης ἀνεμίζο-
μενος καὶ ῥιπιδόμενος.

*Mais qu'il la demande en foy, ne
doutant nullement : car celui qui doute
est semblable au flor de la mer, agité de
vent & demené.*

S IACOBI.

CAP. I.

IACOBUS DEI & Domini nostri Iesu Christi servus, duo decim tribubus quæ in dispersione, salutem.

Iames a servant of God; and of the Lorde Iesus Christ / to the twelue Tribes which are scatted abroad: salutation.

2. Omne gaudium exultimate fratres mei, cum in tentationes varias incidere-
tis.

My brethren / count it exceeding
joye / when ye fall into diuers tenta-
tions.

3. Scientes quod probatio fidei vestra patientiam operatur.

Knowing that the tryng of your
faith bringeth forth patience.

4. Patientia autem opus perfectum habeat: ut sitis perfecti & integri, in nullo deficientes.

And let patience have her perfect
work: that ye may be perfect and entire
lacking nothing.

5. Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet à Deo qui dat omnibus affluentibus, & non impropere: & dabitur ei.

If any of you lacke wisdom / let
him aske of God / which giueth to all
men liberally / & reproveth no man / &
it shall be giuen him.

6. Postulet autem in fide, nihil hæsitans, qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vento movetur & circumfertur.

But let him aske in faith / & waver
not: for he that wavereth / is like a wa-
ue of the sea / tost of the winde / and car-
ied away.

S. Jacobi.

Das I. Capitel.

Iacobus ein knecht Got-
tes / vnnnd des HERRN Iesu
Christi. Den zwölff Geschlech-
ten / die da sind hin vnnnd her / freude
zuuor.

Iacobus Guds Dienere / oc den HERRN Iesu
Christi. De tolf Glecce som ere alleuegne: Glæde
tilforn.

2. Meine lieben Brüder / achtet es
eitel freude / wenn ihr in mancherley
anfechtung fallet.

Mine care Brödre / accer der for idel glæde / naar
i falde vdi anfechtunge fristelfer.

3. Vnd wisset daß ewer Glaube / so
er rechtschaffen ist / gedult wircket.

De vider at eders Tro ger taalmodighed / om hun
er resindig.

4. Die gedult aber sol veste bleiben/
biß ans ende / auff daß ihr seyt vol-
kommen. vnd gang / vnd keinen man-
gel habet.

De taalmodighed skal bliffue fast indtil enden /
paa der i skulle vere aldels fuldkomme / oc ingen brøst
haffue.

5. So aber jemand vnder euch weiß-
heit mangelt / der bitte von Gott / der
da gibt einfeltiglich jederman / vnd rü-
ckets niemand auff / so wird sie im ge-
geben werden.

Er der saa at nogen iblant eder fattis Visdom /
hand bede aff Gud / som giffuer huer mand enfoldelge /
oc breyder der ingen / saa skal hun giffuis hannem.

6. Er bitte aber im Glauben / vnd
zweiffel nicht / denn wer da zweiffelt /
der ist gleich wie ein Meerswoge / die
vom Winde getrieben vnnnd gewebt
wirdt.

Men hand skal bede i Troen / oc icke tulle / thi den
som tuisler / hand er lige som Haffsensbolge / som roris
oc driffuis bort aff varet.

S. Jakuba.

Kapitola I.

Jakub Božji a Pána
nasseho Jezu Krysta
služebník. Dvanác-
teru Pokolenij / kterž
gest w rozptlenij / wzkazuje
pozdrawenij.

Jakub sluga Boží y Paná Jezus
já Krystů / dwimánašcie pos-
koleniam rozprošonym zduwia
žyczý.

2. Janaywěššy radošt mē-
gte to Bratřij mogi / kolikrátž
koli w rozličná pokussenij w-
padnete:

Brátia mot miewěće zá nawiě-
ša radošć / ilekrát wpađněcie w
rozmałte pokušy.

3. Wědauce to / že žfussenij
Wšijny wassý trpěliwost činij:

Wiedzac tho ž došwiádejenje
wšary wassý spráwnie čierplis
wošć.

4. Trpěliwost pak at skutek
dokonalý má / abyšće byli do-
konali / a celij / negsauce w ni-
čemž zmenšeni.

Alle potrebá test aby čierplis
wošć dokonalý wozyme málá / že
byšće byli dokonalí y zupelní /
thát ž by wam ni náčym mē scho-
džilo.

5. Gestliže pak kdo ž wás po-
trebuge maudrosti / žádaž gi
od Boha / kteržto dáwa w-
šechněm hogně / a neomlau-
wa: a budeť genu dána.

Jestli koryž was potřebue
maudrošć / ntecho nie Bogá prošt
koryž ia da wšyřim hoynie ani
wymawia / y bedžie temu dána.

6. Ale wšak necht žádá s
duowěrnostij / nie nepochybu-
ge. Neb kdo pochýbuge / tent
gest podoben wlnám Mro-
žym / kterž se wětreu ženau
a prudkostij geho žmijtagij:

Alle nich prošt ž wárai nte nte
watpiac: ábewiem koryž watpi-
test podobny walu morštiemu /
koryž bywa porušen y mioran od
wátru.

ב

7 ולא יסבר הו בר נשא
דינסב מדם מן מרנא:

Certo non pensi quel tal l'huomo d'havere à ricevere cosa alcuna dal Signore.

8 אינא דפליג ברעגה
נשגיש בכלהו אורחיה:

L'huomo d'animo doppio, è inconstante in tutte le sue vie.

9 ישתכר דין אחי
מביכא ברומרמה:

Il fratello che è di bassa conditione, glorijfine la sua altezza.

10 ועתיכא במוכבה
מטול דאיה הכבא דעסבא
הכנא עבר:

El ricco ne la sua bassezza: perche passara via como en flor d'herba.

11 דנח גיר שמשא בחומה
ומינש לה לעסבא והכבה
נפל ושופכא דחונה אבד
הכנא איה עתידא חמא
בהוסכיה:

Imperocche che siccome non prima l'ardente sole è levato che l'herba è seccata, e il suo fiore è caduto, e la bellezza del suo aspetto è perita: così ancora il ricco marcirà ne le sue vie.

12 טוביהי לגברא דמסיב
נסיונא דמא דאחבאר
גסב כליל דחיה הו
דמלך אלהי לאילין
דחמין לה:

Eato l'huomo che supporta la tentatione: perocche quando sarà stato provato, riceverà la corona de la vita, la quale il Signore ha promessa à quei che l'amano.

13 לנא יאמר אנש בד
מתנסא דמו אלהי
מתנסא אנא אלהי גיר
לא מנסי בביתא והו
לאנש לא מנסא:

Niuno quando è tentato, dica, lo son tentato da Dio: imperocche ne l'iddio puo esser tentato da mali, ne tenta egli alcuno.

14 אלהי אנש אנשמו
רגתה הו מתנסא
ומתרגא ומתנגד:

Ma ciascuno è tentato, quando è tirato e asceso da la propria concupiscentia.

נ

7 לכו לא יחשב אדם הווא
בייחא מאומה מיהנה:

Ciertamente no piense el tal hombre que recibirá ninguna cosa del Sennor.

8 איש מנכר ומרתים נע נגד
הוא בכל דרכיו:

El hombre de doblado animo, es inconstante en todos sus caminos.

9 ויתהלל אחיענו ברום נפשו:

El Hermano que es debaxa fuerte, gloriese en su alteza,

10 והעשיר בשפל נפשו כיה
בציץ חציר יבש ונבל:

Mas el que es rico, en su baxeza: porque el se passará como la flor de la yerua.

11 ביינר השמש ורוח יהנה
נשבה בו ויבש חציר ונבל ציצו
יופי פניו אבד כר העשיר
בהליכותיו יבש ונבל:

Que salido el sol con ardor, la yerua se secó, y su flor se cayó, y su hermosa apariencia pereció: anfi tambien se marchitará el rico en todos sus caminos.

12 אשרי האיש מעודד במסה
כייבאשר יבחן יקח את עצרת
החיים אשר תאמיר יונה לאחביו:

Bienaventurado el varon que suffre la tentacion: porque quando fuere prouado, recibirá la corona de vida, que dios ha prometido à los que lo aman.

13 איש אם במסה לא יאמר
כיינסה אותו אלהים כיה
האלהים איננו מנסה את חרע
כיה את איש לא אחד מנסה
הוא:

Quando alguno es tentado, no diga que es tentado de Dios porque no puede ser tentado de los malos, ni el tienta à alguno.

14 כיה כל איש אשר יש
במסה אותו מושכה ומסיתה
תאלי נפשו:

Pero cada vno es tentado, quando de su propria concupiscentia es atraydo, y çeuado.

א.

7. Μη γὰρ οἰεῖσθε ὅτι ἀνθρώπου ἐκείνου ὅτι λήψεται τι ὑπὸ τοῦ κυρίου.

Or que cest homme-la ne s'attende point de recevoir chose aucune du Seigneur.

8. Ἀλλ' ὁ δι' ἡλικίας, ἀκατάστατος ἐν πάσι ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

L'homme double de cœur est inconstant en toutes ses voyes.

9. Καυχάσθω ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὑψίᾳ αὐτοῦ.

Or que le frere qui est de basse condition se glorifie en la hauteffe.

10. Ὁ ὃς πλάσσει ἐν τῇ ταπεινότητι αὐτοῦ ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου περὶ λίσσεται.

Que le riche au contraire, se glorifie en la basse condition: car il passera comme la fleur de herbe.

11. Ἀνέτηλε γὰρ ὁ ἥλιος καὶ τὸ κήρυγμα, καὶ ἐξηράνη τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ὁ πλάσσει τὸ περὶ σου αὐτὸ ἀπώλετο: καὶ ὁ πλάσσει ἐν τῇ περὶ αὐτοῦ μαρτυρήσεται.

Car comme le soleil ardent n'est pas plus tost leué que l'herbe est bruslee, & la fleur est cheute, & la be.le apparence est perie: tout ainsi aussi flestrira le riche avec les entreprifes.

12. Μακάριος ὁ ἀνὴρ ὁς ἐπrouέται πειρασμὸν ὅτι δόκιμος ἕσται, καὶ λήψεται τὸν στέφανον τῆ ζωῆς, ὃν ἐπηγάτατο ὁ κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

Bien-heureux est l'homme qui endure tentation: car quand il aura esté rendu esprouvé, il recevra la couronne de vie, que Dieu à promise à ceux qui l'aiment.

13. Μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι. ὁ γὰρ θεὸς ἀπειράστos ἐστὶ κακῶν, πειράζει δὲ αὐτοὺς ὁ δεινός.

Quand quelcun est tenté, qu'il ne die point, le suis tenté de Dieu: car Dieu ne peut estre tenté de maux, & aussi ne tente-il personne.

14. Ἐκαστος ὃς πειράζεται, ἀπὸ τῆ ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δειλαζόμενος.

Mais va chacun est tenté, quand il est attiré & amorcé par sa propre convoitise.

7. Non ergo æstimet homo ille quod accipiat aliquid à Domino.

Neither let that man thinke that he shall receiue any thing of the Lord.

8. Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis.

A wauering minded man is unstable in all his wayes.

9. Glorietur autem frater humilis, in exaltatione sua.

Let the brother of lowe degree reioyce in that he is exalted.

10. Dives autem, in humilitate sua, quoniam sicut flos cœni transibit.

Again he that is rich / in that hee is made lowe: for as the flower of the grasse / shall hee vanishe away.

11. Exortus est enim sol cum ardore, & arefecit fœnũ, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperit: ita & dives in itineribus suis marcescet.

For as when the sunne riseth with heat: then the grasse withereth / and his flower fallet away / & the beautie of the fashion of it perissheth: even so / shall the rich make away in all his wayes.

12. Beatus vir qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam re promittit Deus diligentibus se.

Blessed is the man / that endureth temptation: for when he is tried / he shall receiue the crowne of life / which the Lord hath promised to them that love him.

13. Nemo cum tentatur, dicat quoniam à Deo tentatur. Deus enim intentator malorum est: ipse autem neminem tentat.

Let no man say when he is tempted / I am tempted of God: for God cannot be tempted with evil / neither tempteth he any man.

14. Vnufquisque verò tentatur, à concupiscentia sua abstractus & illectus.

But euery man is tempted / when hee is drawen away by his owne concupiscentie / and is enticed.

7. Solcher Mensch dencke nicht / daß er etwas von dem HERRN empfangen werde.

Saadan t Menniste tencder ick / at hand skal saa noget aff HERRN.

8. Ein Zweiffeler ist onbeständig in allen seinen wegen.

En Tvilactig er vstadig i alle sine veye.

9. Ein Bruder aber / der nidrig ist rühme sich seiner höhe.

De en Broder som er forneder / hand skal rose sig aff sin høyhed.

10. Vnd der da reich ist / rühme sich seiner nidrigkeit / Denn wie ein Blumen des Grases wird er vergehen.

De den som rig er / skal rose sig aff sin fornedrelse / thi hand skal forgaa lige som Gressens Blomster.

11. Die Sonne geht auff mit der hitz / vnd das Graß verwelcket / vnd die Blume fellt abe / vnd seine schöne gestalt verdirbet / Also wirdt der Reiche in sei ner haabe verwelcken.

Solen gaar op med hede / oc Gresset visner / oc Blomsteret falder aff / oc den denlige stikelse forderffuis / lige saa skal den Rige visne i sin Vostaff.

12. Selig ist der Man / der die ansechtung erduldet / Denn nach dem er bewerth ist / wird er die Kron des Lebens empfangen / welche Gott verheissen hat / denen / die in lieb haben.

Salig er den Mand / som lider fristelse / thi effeer hand er proffuit / da skal hand faa lifsens Krone / huilcken Gud haaffuer loffuit dem / som hannem elste.

13. Niemandt sage / wenn er versuchet wirdt / daß er von Gott versucht werde / den Gott ist nicht ein versucher zum bösen / er versuchet niemand.

Ingen skal sige / naar hand fristes / at hand fristes aff Gud / thi Gud er ingen frister til det onde / hand frister ingen.

14. Sondern ein jeglicher wird versucht / wenn er von seiner eigen lust gereißet vnd gelockt wird.

Men huer fristis / naar hand dragis oc laactis til aff sin egen lyst.

7. Protoż nedomniſzway se Ełowiek ten / aby co wzięt miał od PAŃA.

Abowiem ntech then ełowiek nie ma / aby co miał wziąć od pańa.

8. Muz dwogij myśli / ne vstawiſz gest we wſſech cęſiach ſwęch.

Ełowiek dwu ańtego sercā / nteſtareciny teſt we wſſech drogach ſwoich.

9. Ełubiz ſepał Bratr ten kterz gest potorny / w pompy ſſenoſti ſwę:

A brāt dſiego ſtānu ntech ſie ełubiy w wywyzſſeatu ſwoim.

10. Jaſe kterz gest bohaty / ſwau poniſſenoſti / neb yako kwię byliny / tak pomine:

Jaſie / bogaty ntech ſie ełubiy w uniſſeatu ſwoim / abowiem takō kwięztołkā przeminie.

11. Węſſio jagiſz ełunce o horkoſti / a wwabla bylina / y kwię gegij ſpadl / a kſaſa w ſſlechtia barwy gegij zhygnula. Tak y Bohaty na ſwęch cęſiach vſwadne.

Abowiem takō gdy noſcię wſe ſloz goracoſcia / tedy ſiele wwie dlo / y kwię tego vpadl / y zſamte nta pieknoſć tego zginula / tak tez bogaty w drogach ſwoich wies dnie.

12. Błahoſlawenſ gest ten Muz / kterz ſiāſſy pokuſſenij / neb kōz bude zſuſſen / wezme Korunu żywota / ktera uziſtiſz bił Buoh tēm / kterz ho mi lugi.

Błogoſławony ełowiek kterz ry cierpi pokuſſe / bo gdy bede do ſwiadozoſny / wezme Koronę żywota / ktera obiecał Pan tym kterzy go miłua.

13. Jādny kōz bhwā pokauſſon / neſtiſkay aby od Boha byt pokauſſon. Neb Bāh ne niy pokuſſy telem / wezlem / on pał jādneho nepokauſſy.

Jāden gdy bywa kuſſon / ntech nie mowi / iż teſt kuſſon od Boha / abo wtem Bog zlemi rzeciam kuſſon być ntemože / a ſam jādneho nie kuſi.

14. Nēbrz gebenſa jōz pokauſſon bhwā / kōz ſwau wlaſtniſ jādnoſti / odrhugę ſe od dobre ho / a pſichyugę ſe zleho.

Ne kōz bywa kuſſon / gdy od wlaſney poſadliwoſci bywa odr wōdzon y przyncon.

א

15 וְהָיָה כְּגֵיתָא בְּטִנְיָה
וְיִלְדָּה חֲסִידָתָא חֲסִידָתָא דִּין
מֵאָה דְּאַתְּמַכְרֵת יְלִידָהּ
מִיְמֵתָהּ :

Poi quando la concupiscencia ha conceputo, partorisce il peccato. e il peccato quando è del tutto finito, genera la morte.

16 לֹא תִטְעוּן אֶחָיו
חֲבִיבֵיכֶם :

Non s'ingannate, fratelli miei carissimi.

17 כָּל מוֹחֲבֵתָא טְבִיתָא
וּמִשְׁמִילָתָא מִן לֵעָרָא
נִחְתָּה מִן אֶפְסָא דְּנִהִיכָהּ הוּ
דְּלִית לָתֵתָה שׁוֹחֲלָתָהּ
מִדָּם אִךְ לֹא טְוִיתָהּ
דְּשׁוֹנִינָה :

Ogni buona donatione, & ogni perfetto dono è di sopra, scendendo dal Padre de lumi: appresso il quale non è mutazione alcuna, ne ombra di risvolgimento.

18 הָיִינוּ אֶבְרָהָ וְיִלְדוּ ב
בְּמִלְתָּה דְּקוֹשְׁתָּה דְּגִהוּתָה
דְּיִשְׁתָּה דְּבְרִיתָה :

Egli di sua propria Volontà ci ha generati con la parola de la Verità: accioche noi fussimo come primizie de le sue creature.

19 וְאַתְּוֹן אֶחָיו חֲבִיבֵי
כָּל נֶשׂ מִנְכּוֹן רְחִיב
מִסְרֵהָב לְמִשְׁמַע וּמִיְחָד
לְמִמְלָלוֹ וּמִיְחָד לְמִדְבָּרוֹ :

Pertanto dilecti fratelli miei, ogni huomo sia presto ad oirre, tardo a parlare, e tardo a irare.

20 רִוְגָה צִיר דְּבִקְרָה
וְדִיקוּתָא דְּאַלְהָה לֹא
עָבֵד :

Perciocche l'ira del huomo non acquiesce la giustitia di Dio.

21 מְטוֹל הַגָּוֶה אֶרְחִקוּ
מִנְכּוֹן כָּלָה טְבוּתָה
וּסְוִינָה דְּבִישׁוּתָה
וּבְמִפְּיָהּ קָבְלוּ מִלְתָּה
דְּנִצְיָבָה בְּכִנּוּ דְּהִי מ
מִשְׁכָּחָה דְּתַחַח אֲנִין
לְנִבְשָׁתְכוֹן :

Per laqual cosa ponendo giù ogni immunditia e superfluità di malitia, ricomente con mansuetudine la parola piantata in voi, laqual può saluare l'anime vostra.

א

15 וּמִאַחַר הָרָה חֲמִיאָהּ יוֹלְדָהּ
חֲטָאָה וְחֲחֲטָאָה אִם מְכֻלָּה
מִיְלִידָה אֶת-מוֹת :

Y la concupiscencia despues que ha concebido, pare al peccado; y el peccado, siendo cumplido, engendra muerte.

16 אֶל-חֲתָנוּ אֶחָיו יְדִידֵי :

Hermanos míos muy amados, no erreys.

17 כָּל-מִתָּה טוֹבָה וְכָל-מִתָּה
שְׁלֵמָה מִמַּעַל-הִיא יוֹרְדָה מֵאֲבִי
הָאוֹרוֹת אֲשֶׁר עִמּוֹ אֵינוֹהָ חֲלִיפָה
אוֹ צֶל-חֲלִיפוֹת :

Toda buena dadiua, y todo don perfecto es de lo altro, que deciede del padre de las lumbres en el qual no ay mudança, ni sombra de variaciõ.

18 כִּי-הוּא אָבָה וְהוֹלִיד אֹתָנוּ
בְּדִבְרֵי אִמָּה לְהוֹלִינוּ רֵאשִׁית
בְּרִיאֹתָיו :

El de su voluntad nos ha engendrado por la Palabra de verdad: paraque seamos primicias de sus criaturas.

19 לָכֵן אֶחָיו אֶהוּבֵי יְהִי-כָל
הָאָדָם מִמְּהֵר לְשִׁמּוֹעַ מֵאַחַד
לְדַבֵּר וְאַחֵר אֶפְיָם :

Poreffo hermanos míos amados, todo hombre sea prompto para oyr, tardio para hablar, tardio para ayrarre:

20 כִּי-חֲרוֹן אִישׁ אֶת-צִדְקָתָה
אֱלֹהִים לֹא תִפְעַל :

Porque la ira del hombre no obra la justicia de Dios.

21 עַל-כֵּן שִׁימוּ מַעַלְיָכֶם אֶת-
כָּל-טְמֵאָה וְיִחְרוֹן הָרָעָה וּבְעִנְיָה
קָבְלוּ אֶת-דְּבַר נְטוּעַ אֲשֶׁר יוֹכֵל
לְהוֹשִׁיעַ אֶת-נַפְשׁוֹתֵיכֶם :

Por loqual dexando toda immundicia, y su derfluad de malicia, recebid con mansedumbre la palabra enxerida en vosotros, laqual puede hazer saluas vuestras animas.

א.

15. Εἴτε ἡ ὀργὴ σου συλλαβῇ σου
τίκτε ἀμαρτίαν, ἢ ἡ ἀμαρτία ἀ-
ποτελεῖ εἰς σου θάνατον.

Puis apres quand la conuoitise a conceu, elle enfante peché, & le peché estant amené à sa fin engendre la mort.

16. Μη ἀνῶστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.

Mes freres bien-aimés, ne vous abusez point,

17. Πᾶσι δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἀνῶθεν ἐστὶ, κατὰ-
βαίνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φωτῶν·
περὶ ᾧ οὐκ ἐνὶ ὁμιλίᾳ, ἢ ὑπο-
κρίσει δόπουσιν.

Toute bonne donation, & tout don parfait est d'enhaut descendant du Pere des lumieres: par deuers lequel il n'y a point de variation, ni d'ombrage de changement.

18. Βαλεθεὶς ἀπεκύρυσεν ἡμᾶς
λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς
ἀπαρχὴν πνευμάτων αὐτοῦ κτισμά-
των.

Il nous a de son propre vouloir engendrés par la parole de verité: afin que nous fussions comme premices de ses creatures.

19. Ὡς τε, ἀδελφοί μου ἀγαπη-
τοί, ἐστὼ πᾶς ἄνθρωπος ὁ ἀκού-
σας, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆ-
σαι, βραδὺς εἰς ὀργίλῳ.

Par ainsi, mes freres bien-aimés, que tout homme soit prompt à ouïr, tardif à parler & tardif à courroux.

20. Ὁργὴ γὰρ ἀνθρώπου δικαιοσύ-
νην θεοῦ οὐ κατεργάζεται.

Car le courroux de l'homme n'accomplir point la iustice de Dieu.

21. Διὸ δόπου μέμνηται πᾶσαν ῥυπα-
ρίαν καὶ πᾶσαν κακίαν, ἐν
πείσθητι δεῖξασθε τὸν ἐμφύλον λό-
γον, τὸν διωάμενον σῶσαι τὰς ψυ-
χὰς ὑμῶν.

Parquoi reietrans toute vilenie & superfluité de malice, recevez en douceur la parole plantee en vous, laquelle peut sauuer vos ames:

N

22. הוּ דיו עבדא דמלכא
ולא שמוצא בלחוד ולא
תטעון נפשיתכו:

E state facitori de la parola, e non solamente ascoltatori, ingannando voi stessi.

23. או אנש גיר יהוה
שמוצא דמלכא ולא
עבדא דמלכא ולא
תטעון נפשיתכו:

Perche se alguno ode la parola, e non la mette in effetto, costui e simile a l'huomo che contempla la faccia sua naturale in uno specchio.

24. הוּ גיר נפשיתכו
וטעא דאיתכו הנא:

Perche poi ch'egli ha contemplato se stesso & effe e andato via, incontante s'e dimenticato quale egli era.

25. כל דיו דחר בנמוסא
משלמנא דחארוחא וקו
פה לא הוּ שמוצא
דשמוצא דמלכא ולא
עבדא דמלכא ולא
טובא דמלכא בנמוסא:

Ma chi guardara ne la Legge perfetta, che e de la liberta, e cosi stara saldo: costui non essendo diventato ascoltatore, ma factor de l'opera, sara beato nel fatto suo.

26. או אנש סבך דמשמש
לא להא ולא אהד לשנה
אלא מטעא לה להא
סריקא הי תשמשית:

Se alcuno fra voi si pensa esser religioso, e non raffrena la sua lingua, ma disuisa al suo cuore, la religion di costui e vana.

27. תשמשיתא גיר דכיתא
וקדשתא דמלכא
אבא דמלכא הי למסער
ותמלא ותמללא
באולגנהו ולמער אנש
נפשיתכו מן עולא דמלכא
טובא:

La religion pura & immaculata appresso l'advo e Padre, e questa: Visitare i pupilli e le vedove ne le loro tribulationes, e conservar se stesso immaculato dal mondo.

N

22. והוּ עושי דבר ולא לבדכם
שומעים להתל אחת נפשיתכו:

Mas sed hazedores de la palabra, y no tan solamente oydores, engannando os a vosotros mismos.

23. כִּי־אִישׁ שׁוֹמֵעַ אֶחָד־הַדָּבָר
וְלֹא עוֹשֶׂהוּ דומה לאיש אשר
מביט אחת פניו מולדו בריא:

Porque si alguno oye la Palabra, y no la pone por obra: este tal es semejante al hombre que considera en un espejo su rostro natural.

24. כִּי־מִבִּיט וּמִתְבֹּנֵן אֶחָד־
נִפְשׁוֹ וְהוֹלֵךְ וּבִמְהֵרָה עֹזְבָה מִ־
וְמִהֲרָה:

Porque el se confydero a si mismo, y fuele: y a la hora se oluidó que tal era.

25. ואשר מביט במלול הורח
החפשה ועומד בו הוא אינו שומע
שכח יהיה כִּי־אִם עוֹשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה
ואשרי האיש הזה במעשהו:

Mas es que viere mirado attemamente en la Ley de perfecta libertad, y viere perseverado en ella, no siendo oydo oluidado, si no hazedor de la obra; este tal sera bienaventurado en su hecho:

26. וְאִם אִישׁ מַחֲשֵׁב כִּי־
עבד אלהים הוא בָּבָם וְלֹא
יָכֹל לִבְלוֹם אֶת־לִשְׁוֹ כִּי־אִם
מתעה את לבו אוֹ־מִהְבֵּל הוּא
עבודתו:

Si alguno piensa ser religioso entre vosotros, y no refrena su lengua, si no engannando su mismo coraçon, la religion del tal es vana.

27. עבודה טהורה וכלי־מום
לפני אלהים ואביו וזה היא
לבקד את יתומים ואלמנות
בצרתם ולוצר את נפשו בתם
וישר מן העולם:

La religion pura y sin macula delante de Dios y Padre es visitar los hue fangs y las biudas en sus tribulaciones, y guardarle sin mancha de este mundo.

α.

22. Γίνεσθε ὅτι ποιῶν λόγον, καὶ
μὴ μόνον ἀκροατῶν, ὡς ἑαυτοῖς
μαρτυροῦντες.

Et mettez en effect la parole, & ne sescoutes point seulement, en vous deceuac vous-mesmes par vains discours.

23. Ὅτι ἂν τις ἀκροατὴς λόγου ᾖ, καὶ
ὡς ποιῆς, ὅτι εἰκεν ἀνδρὶ
κατανοοῦντι τὸ προσωπὸν τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσθρίῳ.

Car si quelcun escoute la parole, & ne la met point en effect, il est semblable a l'homme qui considere en un miroir sa face naturelle.

24. Κατανόησε γὰρ αὐτὸν, καὶ ἀπελήλυθε, καὶ ὀλίγως ἐπὶ ὁμιλίᾳ.

Car s'estant consideré soi-mesme, & s'en estant allé, il a aussi tost oublié quel il estoit.

25. Ὅτι ὁ θεὸς ἀκούσας εἰς νόμον
τῆς ἐλευθερίας, καὶ περι-
εργαζόμενος, ὅτι οὐκ ἀκροατὴς ἐ-
πισκοποῦντος ἑαυτοῦ, ἀλλὰ ποι-
ῆς ἐργου, ὅτι μακάριος ἐστὶν
τῇ ποιῇ αὐτοῦ ἔσται.

Mais celui qui aura regardé au dedans de la Loy parfaite qui est de la berte, & aura persuevé, n'estant point escouteur oublieux, mais mettant en effect l'oeuvre: celui-la sera bien heureux en ce qu'il aura fait.

26. Εἰ τις δοκεῖ θεοσεβεῖν ἐν ὑμῖν, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσας αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τότε μακάριος ἡ θεοσεβεία.

Si quelcun cuide estre religieux entre vous: ne tenant point en bride sa langue, ains seduisant son cœur, la religion d'un tel personnage est vaine.

27. Θεοσεβεία καθάρτα καὶ ἀμύ-
ατος τῷ θεῷ καὶ πατρί
αὐτῇ ἐστίν, ὁπισκώμενος ὁρφανὰς
καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἀ-
παλλόν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐκείνης ἐκείνης.

La religion pure & sans macule envers nostre Dieu & Pere, c'est de visiter les orphelins & les veuves en leurs tribulations, & se contregarder sans estre entaché de ce monde.

22. Estote autem factores verbi, & non auditores tantum: fallentes vosmetipsos.

And be ye doers of the worde / and not hearers onely / deceiuing your owne selues.

23. Quia si quis auditor est verbi, & non factor: hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatē suā in speculo.

For if any heare the worde / and do it not / he is like vnto a man / that beholdeth his naturall face in glasse.

24. Consideravit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit.

For when he hath considered him selfe / he goeth his way / and forgetteth immediatly what maner of one he was.

25. Qui autem perpexerit in lege perfectae libertatis, & permanferit in ea, non auditor obliuioſus factus, sed factor operis: hic beatus in facto suo erit.

But who so looketh in the perfect Law of libertie / and continueth therein / hee not being a forgetfull hearer / but a doer of the worde / shall be blessed in his deede.

26. Si quis autem putat se religiosum esse, non refrēans linguam suam, sed seducens cor suum: huius vana est religio.

If any man among you seemeth religious / and refraineth not his tongue / but deceiueh his owne heart / his mans religion is vaine.

27. Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, haec est, Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum: & immaculatum se custodire ab hoc seculo.

Pure religion and undefiled before God / euen the Father / is this / to visite y fatherles / & widowes in their aduersitie / and to keepe him selfe vnspotted of the worlde.

22. Seyt aber Thäter des Worts / vnd nicht Hörer allein / damit ihr euch selbs betrieget.

I stulle gore effter / Ordet / oc ick ale niste hore det / mer huilcket i bedrage eder self.

23. Denn so jemand ist ein Hörer des Worts / vnd nicht ein Thäter / der ist gleich einem Mann / der sein Leiblich Angesichte im Spiegel beschawet.

Ehi der som nogen hörer Ordet / oc gör der ick effter / Hand er lige som en Mand / der bestuer sit egenlige Ansiet i en Spegel.

24. Dennach dem er sich beschawet hat / gehet er von fundan davon / vnd vergisset wie er gestalt war.

Ehi der hand haffde beseet sig / da gaar hand strax bort / oc gleimner huortedis hand vaar sticket.

25. Wer aber durchschawet in das vollkommen Gesetz der freyhett / vnd darinnen beharret / vnd ist nicht ein vergeßlicher Hörer / sondern ein Thäter / derselbige wird selig sein in seiner that.

Men huo som seer igennem til frihedsens fuld / komme / oc bliffuer der vdi / oc er ick en forgleimelig Tilhörer / men gör der effter / hand bliffuer salig i sin gerning.

26. So aber jemand vnter euch sich lästet düncken / er diene Gott / vnd helt seine Zunge nicht im Zaum / sondern verführet sein herz / des Gottesdienst ist eitel.

Der som nogen iblant eder iader sig mycke / at hand tien Gud / oc spæger ick sin Zunge / men forfører sit Herte / hans Gudsdiensste er forfengelig.

27. Ein reiner vnd unbefleckter Gottesdienst für Gott dem Vatter / ist der / die Waisen vnd Wittwen in irem trübsal besuchen / vnd sich von der Welt unbefleckt behalten.

En reen oc vbesmitet Gudsdiensste faar Gud Fader / er / at besøge de Faderløse oc Viduer i deris bedrøffuelse / oc holde sig vbesmitet fra Verden.

22. Budetj pak tinitele Slova / a neposluchati tolito / zklamawagijce sami sebe.

A stuthecjnte slowo peliciele / ant badjcie tyfo sluchacimi o fuz / fawaiac sami siebie.

23. Nebo gesili kdo posluchaj Slowa a netinij ho stut / tem: ten pfirownan bude Mus / zij spakugijchmu oblijetg na rozenij swetcho w Zreadle:

Abowtem testiby kcho sluchat slowa / ante pelnit by go / ten po: dobný test mezowí kroy pryro: dzone oblieje swote w swietieoble oglada.

24. Wyhledl se jagiste y ods / sel / a hnd zapomenu yafym: by byl.

Do samego siebie ogladawsy / gdy odsydzawnet zapomni iafim byl.

25. Ale kdozby se wyhledl w zakon dokonale swobody / a zstaly w nim / ten gsa w: n: n: posluchatem ne zapome: nutednym / ale tinitelem stut / ku / Blahoslaveny bude w swem stutu.

Ale kroy pslate weyzt: t w on dokonaly zakon wolnosci / y twals by w nim / ten nie bedac suchas czem zapamietliwym / ale ser: w: ca weyztu / blagoslawiony bedzie w sprawie swej.

26. Zdali se pak nekdo mezy wami zby byl naboiznym / a ten nema na wade Zayfu swet / ho / ale blauditi dopauislii / Erden swemu / takoweho gest marné naboiznstwi.

Jest kto slezda byt naboiznym miedzy wami / khoroby nte pow: acilag / teyfa swet / aleby serce swe zwodzil / tegoc naboiznistwo prozne test.

27. Neb naboiznstwi tiste a nepostwornent pred Bohem a Dcem toto gest: Namstet / wowati Synoty a Widow w zamutech gegich / a nepostw: wrntcho sebe samecho chawaz ti od tohoto Sweta:

Naboiznistwo sezyre y bez smazy w Bogu y Dycu / to test / na: wledzac sieroty y widow w wist: ich / y zachowac samego siebie nte: pokalanym od swata.

אחי לא במסב באפא
תהיון אחידין להימנותא
דתשבתיה דמרו יסוע
המשיח :

*Fratelli miei, non habbate la fede
del nostro Signor Iesv Christo glorioso
con riguardare al' apparenza de le per-
sone.*

אז גיר יעול לפנושתכון
אנש דצוקתה דהקבא או
דמאנוהי שפירא ונעור
מספגא במאנא צאא :

*Perche se ne la Vostra congregazione
entra un huomo con anel d'oro, e con splen-
dido vestimento : & entrans ancora un
povero con trista vestia.*

ותחורון בהו דלביש
מאנא שפירא ותאמרון
לה אנת הקבא תב שפיר
ולמספגא תאמרון לה
אנת קום להל או תב לך
הקבא קדש כובשא
דרגליו :

*E voi habbate rispetto a colui che por-
ta il vestimento splendido, e diciateli, Sie-
di tu qui commodamente : & al povero
diciate, Tu stala in piedi o vero, Siedi
qua sotto il mio scabello.*

לא הא אתפלגתון לכו
בנפשו ויהיון מפרשגא
דמחשבתא בישתא :

*Non sete voi giudicati in voi stessi, e
sete fatti giudici di maluaghi pensieri?*

שמעו אחי אהבי לא
היא למספגא דעלמא
עתירא דין בהימנותא
אנא אלהא דיהיון יתא
במלכותא דמלך אלהא
לא גליו דהקבא לה :

*V'dite, fratelli miei diletti, Non ha l'a-
dio eletti i poveri di questo mondo, ricchi
di fede, & heredi del regno, il quale egli
ha promesso a quelli che l'amano?*

אנתון דין שטתוניה
למספגא לא הא עתירא
משתעליו עליכון והגון
גדיו לכו לבית דינא :

*E voi haueste dishonorato il povero. I
ricchi non vi tirannizzano egli, & vi tir-
rano a i tribunali?*

אחי אל במשא פנים תהי
לכם אמונת כבוד אדנינו ישוע
המשיח :

*Hermanos mios, no tengays la fe de nuestro
Sennor Iesus el Christo glorioso en acepcion
de personas.*

כיהאם יבוא בעדתכם איש
בהתם והב ובהדרת קדש וגם
יבוא איש מסכן בכלואים
ומטלות :

*Porque si en vuestro ayuntamiento entra
algun varon que trae anillo de oro, vestido de pre-
ciosa ropa : y tambien entra un pobre vestido
de vestidura vil.*

אז תביטו אל אשר לו לבוש
אדרת ותאמרו אליו אנת שבה
פה היטב ואל המסכן תאמרו
אנת עמדה שם אז ישב פה
הדמה לרגלי :

*Y tuvierdes respecto al que trae la vestidura
preciosa, y le dixerdes : Tu asientate aqui bien : y
dixerdes al pobre : estare tu alli en pie, o sientate
aqui debaxo de mi estrado :*

ולא תנכרו בנפשכם יהייתם
טופטי מחשבות רעות :

*Vosotros no juzgays en vosotros mismos, y
soys hechos juezes de pensamientos malos?*

שמעו נא אחי אהבי הלא בחר
אלהם את מספגי העולם הזה
העשירים באמונה תמה לבני
נחלת המלכות אשר האמיר
לאהבי :

*Hermanos mios amados, oyd : Dios no ha
elegido los pobres de este mundo, que sean ricos
en fe, y herederos del Reyno que prometió a los
quelo aman?*

ואתם הכלמתם את המסכן
הלא העשירים מניכם והמה
מושכים אתכם למשפט :

*Mas vosotros aueys afrentado al pobre. Los
ricos no hos opprimen con tyrania? y ellos os
lleuan con violencia a los juzgados?*

Αδελφοί μου, μη ἐν προσω-
ποληψίαις ἐχετε τὴν πίστιν
τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἰησοῦ χριστῷ τῷ δό-
ξῳ.

*Mes freres, n'ayez point la foy de
nostre Seigneur Iesus Christ glorieux
en ayant e'gard à l'apparence des per-
sonnes.*

2. Ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συνα-
γωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλι-
ος ἐν ἐσθίῃ τι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ ἡ
πίτωχος ἐν ρυπαρᾷ ἐσθίῃ τι.

*Car s'il entre en vostre assemblée
un homme qui porte un anneau d'or, ve-
stu de quelque precieux vestement, &
qu'il y entre aussi quelque poure vestu
de quelque melchant habit.*

3. Καὶ ὁ θεὸς ἐλέγηται τὸν φο-
ρεῦν τὴν ἐσθίαν τὴν λαμπρὰν,
καὶ εἴπητε αὐτῷ, σὺ καθὺς ὡς κα-
λῶς καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε, σὺ ἐπὶ
θῖς ἐκεί, ἡ καθὺς ὡς ἐπὶ τῷ ὑπο-
πόδιόν μου.

*Et que vous ayez esgard à celui qui
porte le precieux vestement, & lui di-
siez, Toi, assieds-toi ici honorablement :
& que vous disiez au poure, Toi, tien-
toi là debout : ou assieds-toi sous mon
mar. chepic :*

4. Καὶ ὁ θεὸς ἐλέγηται ἐν αὐτοῖς,
καὶ εἴπητε κατὰ δόλοισιν ὑμῶν
πνηθῶν :

*N'auz- vous pas fait difference en
vous mesmes, & estes deueus iuges de
mauuaies penſees?*

5. Ἀκούετε, ἀδελφοί μου ἀγα-
πητοί, ὃς ὁ θεὸς ἐξελεῖται τοὺς πτω-
χοὺς τοῦ κόσμου ταῦτα πτωχοὺς ἐν
πίστει, καὶ κληρονομοῦν τῆς βασι-
λείας, ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγα-
ποῦσιν αὐτόν :

*E'coutez, mes freres bien-aimés,
Dieu n'a-il point choisi les pources de ce
monde, qui sont riches en toy, & he'i-
tiers du royaume qu'il a promis à ceux
qui l'aiment?*

6. Ὅτι μὲν ἐν ὑμῶν οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ
ἐσθιοὶ καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἐσθιοὶ
ὡς αὐτοὶ ἐλάουσιν ὑμᾶς εἰς
κρίματα :

*Mais vous auez dei honoré le pou-
re. Or les riches ne vous maistrifer ils
pas, & vous tirent-ils pas au plaidoyer?*

FRatres mei, nolite in per
sonarum acceptione ha
bere fidem Domini nostri
Iesu Christi gloriae.

My brethren have not the faith of
our glorious Lord Jesus Christ in re-
spect of persons.

2. Etenim si introierit in conventum vestrum vir aureum annulum habens, in veste candida, introierit autem & pauper in sordido habitu.

For if there come into your compas
nie a man w a golder ring / & in goodly
apparel / & there come in also a poore
man in vile raiment.

3. Et intendatis in eum qui indutus est veste præclara, & dixeritis ei, Tu sede hic bene; pauperi autem dicatis, Tu sta illic; aut sede sub scabello pedum meorum.

And he haue a respect to him ye wears
reth the gay clothing / & say vnto him /
Sit thou here in a good place: & say vn-
to ye poore / Stande thou there / or sit he-
re vnder my foote stool.

4. Nónne iudicatis apud
vosmetiplos, & facti estis iu-
dices cogitationum iniqua-
rum?

Are not partial in your selves,
and are become iudges of euill thoughts.

5. Audite fratres mei dilectissimi: nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & hæredes regni quod repromisit Deus diligentibus se?

Hearken my beloved brethren/hath
not God chosen the poore of this world:
that they shoulde be rich in faith / and
heires of the kingdome which hee pro-
mised to them that loue him ?

6. Vos autem exhonora-
stis pauperem. Nonne divi-
tes per potentiam oppri-
munt vos: & ipsi trahunt vos
ad iudicia?

But wee haue despised the poore.
Doe not the rich oppresse you by tyrannie: and doe not they drawe you before the iudgement seates?

Leben Brüder / halts nicht
dafür / daß der Glaube an Jesum
Christ vnsern H E R R E N der Herr-
lichkeit / ansehung der Person leide.

R Vere Brødre/ Vencker ick at Troen' til Ihesum
Christum vor ærefulde HERR/ kand lide Per-
soners anseelse.

2. Denn so inn ewer versamlunge
feme ein Mann mit einem gülden
Ringe/ond mit einem herlichen Klei-
de/es feme aber auch ein Armer in ei-
nem vnfaubern Kleide.

Thi der som en mand komme i eders forsamling
met en Guldring / oc met it herligt Klædebon / oc der
komme ogsaa en fattig i tvorene Klæder.

3. Vnd ihr sehet auff den / der das
herliche Kleid träget / vnd sprecht zu
im : Setze du dich her auff best / vnd
sprecht zu dem Armen : Stehe du
dort / oder setz dich her zu meinen füßen.

De i see til den / som bær det herlige / skædeborn / oc
sige til hannem / sæt du dig her paa det beste / De i sige
til den Fattige / Staa du der bort / eller sæt dig her hoff
mine Fæder.

4. Vnd bedenckt es nicht recht / sondern ir werdet Richter / vnd macht bösen vnterscheid.

Dei betencke der icke rettelige/men i bliffue Dom-
mere/ oc gøre ont forfel.

5. Höret zu meine lieben Brüder/
hat nicht Gott erwählt die armen auf
dieser Welt/die am glauben reich sind
vnd Erben des Reichs/welchs er ver-
heissen hat/denen die in lieb haben:

Hører til mine kære Brødre/ haaffuer Gud icke vnder-
naals de fattige i denne Verden/ som ere rige i troen/ oc
Dignens Afsuinge/ huilcket hand loffuede dem/ som
hannem elste?

6. Ihr aber habt dem Armen vñch-
re gethan. Sind nicht die Reichen die/
die gewalt an euch üben / vñnd zihen
euch für Gerichte?

Went haſſue glort den Gattige vanære. Ere den
icſe de Rige/ ſom bruge vold mod eder/ oc drage eder
ſaardom.

Bratfij mogli / nemžgte
Wijry Pana nasseho
žijste Krysta slawněho w pŕu
gimánij osob.

Błácta mój / mte mteyćte wláry
Páná nášego Jezú Kryśtá
chwalebne^o zbrafowaulem ośob.

2. Neb pſigdeli do ſhromáz-
dénſ waffeſho muſ mage prſten
ſlatſ w trázíném Kauſſe/ a we-
gdeli taſt chudſ w chatrném
odſtſu.

Abowiem tesliby wšedl do
zgromadzenia wšęgo maż z slo-
zym pierścieniem / wšacie sli-
ney / a wšedby tej w bogi w pluga-
wym odšentiu.

3. A pohledijte si na toho ktera
 xpi jest oblečen v drahe kaus-
 cho / a kelsibysste genu: Ty
 seš tuto dobre. Chuděmu pak
 dijte: Ty sišig tamto / aneb seš
 dni na podnoži noh mych.

N wybyście wyzrawły na the
go Ktoży ma na sobie gąte śliczna!
rzedli mu/ Ty siedź tu poczwet
a rzedli byście v bogtemu/ Ty Koy
tam/ abo siedź tu pod podobieństwem
moin.

4. Zdáš se sáudejše mezy
sebau/ a včínění gste Saudco/
wě myšlení neschlechných.

Ważęście się wewnątrz rozno-
ści w sobie / y stałście się sędzią
przewrotnie rozważającimi?

5. Chystie Bratři moi
narymlęsi: Zoalž Buoh
newywołil chudych na tomto
Swětě / ale Bohatých w
Bhře / a Dedicu Králowst
wí / kterž gest zastlibil Báh
tém / kterž gen miluagí

Sluchajcież bracia moji /
 Ażaj Bogu nie obrał w bogich świata,
 że tego aby się stał bogatym i światem /
 że / y dźiedził im królestwa / Królestwa
 obiecał tym którzy go miłują ?

6. Alew y gſtę newtilli chudſi
ho. Zdaſiſz Bohatſi ſerſe moc
newtiſſagij wſeſ a oni wſeſ y ſ
ſauduom tſſhnau.

Nlascie wy v bogtego zelzyt /
Izali Bogaci ofekniete was nie
wiscitae r y ciagna was do sabow r

ב

14 מִנָּה הַנִּנְיָא אַחֵי אֹן
אִישׁ אָמַר דְּאִי-גִלִּי הַ
הַיְמָנוּתָא וְעִבְדָּא לִית לָהּ
דְּלִמָּא מְשַׁבְּחָא הַיְמָנוּתָהּ
דְּתַחֲוִיָּהּ :

*Che gioua egli, fratelli miei, se alcuno
dice d'hauer fede, e non ha le opere: la
fede puo ella salvarlo?*

15 וְאֹן אַחֵי אֹחֲרֵי
זָהוּן עֲרֻלִּין וְחִסְרִין ס
סִבְרָתָא דִּינָמָא :

*E se il fratello o la sorella sono ignudi,
& hanno bisogno del vitto cotidiano.*

16 וְאִמְרָא לַהּוֹן אִישׁ מִכְּבוֹן
וְלוֹ פִּשְׁלָמָא שְׁכֵנִי וְסִבְעִי
וְלֹא תִתְּלוֹן זָהוּן סְנִיקוּתָהּ
דְּסִבְרָא מִנָּה הַנִּנְיָא :

*Et aucun di soi d'ice lero, Andate in
pace, scaldateus, e satiateus: e non diate
loro le cose necessarie al corpo che giouara
egli?*

17 דְּכִנְיָא אַף הַיְמָנוּתָא
דְּלֹא עִבְדָּא מִיְתָּא הִי
בְּלַחֲוִיָּהּ :

*Così ancor la fede, s'ella non ha le
opere, è morta per se stessa.*

18 אָמַר גִּיד אִישׁ לֹךְ אִית
לֹךְ הַיְמָנוּתָא וְלִי אִית לִי
עִבְדָּא חֲנִי הַיְמָנוּתָהּ הַנָּא
עִבְדָּא וְאִנָּא מְחִנָּא אִנָּא
לֹךְ הַיְמָנוּתִי מִן עִבְדִּי :

*Onde qual, un dirà, Tu hai la fede,
& io ho le opere, mostrami la tua fede per
le tue opere, & io ti mostrerò per le mie
opere la mia fede.*

19 מִהִיּוֹ אֲנִי דְּחֵד הֵן
אֱלֹהִים שְׁפִיר עִבְדִּי אֲנִי אַף
שְׂאֵרָא מִהִיּוֹנִין וְדִעְלוֹן :

*Tu credi che sia Iddio? Ben fai:
i demonij ancor al credeno, e ne tremans.*

20 עֲבָד אֲנִי דְּתִרְעֵי אֹן
בְּרִיָּשָׁא חֲלָשָׁא דְּהַיְמָנוּתָא
דְּלֹא עִבְדָּא מִיְתָּא הִי :

*Ma se tu sapere, o huomo vanao,
che la fede senza le opere è morta?*

ב

14 מִהִיּוֹ עִיל אַחֵי אִם יֹאמַר
אִישׁ כִּי יֵשׁ לֹךְ אֲמוּנָה וְלֹא הֵן
לֹא הַמַּעֲשִׂים הַאֲמוּנָה בְּזָאֵת לֹא
תִּזְכַּל לְהַלְשִׁיעִי :

*Hermanos míos, que aprouechará si alguno
dize que tiene fe, y no tiene las obras: prouentu-
ra esta tal se podrá salvar?*

15 וְאִם אַחֲרֵי אֹן אֲחֻלְחָר
עֲרֻמִּים הֵן וְחִסְרוֹ לָהֶם דְּבִר-
יוֹם :

*Y si el Hermano, o la Hermana estan desnud-
os, y tienen necesidad del mantenimiento de
cada dia.*

16 וְאִישׁ מִמְּכֶם יֹאמַר אֲלֵיהֶם
לֵכּוּ לָכֶם בְּשָׁלוֹם הַתְּחַבְּמוּ
שְׁבִעוּ וְלֹא תִחְנִי לָהֶם עֲרֻמִּי
גִּיּוֹתָם מִהִיּוֹ עִיל לָהֶם :

*Y alguno de vosotros les dize: Yd en paz,
callentaos, y hartaos, pero no les diades las co-
sas que son necesarias para el cuerpo: que les a
prouechará.*

17 כָּכָה גַּם הַאֲמוּנָה אִם לֹא
יְהִי לָהּ מַעֲשִׂים מִתָּה הִיא
בְּנִפְשָׁה :

*Ausi también la fe si no tuuiere las obras, es
muerta en si misma.*

18 אָמַר יֹאמַר אִישׁ אֶת יֵשׁ לֹךְ
אֲמוּנָה וְאִנִּי הֵן לִי הַמַּעֲשִׂים
הַרְאֵנִי אֶת-אֲמוּנָתְךָ בְּלִבְךָ
מַעֲשִׂיךָ וְאִנִּי אֶרְאֶה אֲמוּנָתִי
מַמַּעֲשִׂי :

*Mas alguno dirá: Tu tienes la fe, y yo tengo
las obras: muéstrame tu fe sin tus obras: y yo te
mostraré mi fe por mis obras.*

19 אֶת מַאֲמִיר כִּי יְהִיָּה אֱלֹהִים
יְהִיָּה אֶחָד מִיִּיב אֶת לְעִשְׂתֵּי
תָם תְּשִׁדִּים מַאֲמִירִים וְשׁוֹעֲרִים
שְׁעָר :

*Tu crees que Dios es vno: bien hazes Tam-
bien los demonios creen, y tiemblan.*

20 וְאִם תִּאֲכָה לְדַעַת תִּאֲנוּשׁ
שׁוֹנָא כִּי-הַאֲמוּנָה בְּלִי מַעֲשִׂיָּה
מִתָּה הִיא :

*Mas, o hombre vano, quieres saber que la fe
sin las obras es muerta?*

ב.

14. τί τὸ εὐελθόν, ἀδελφοί μου,
ἐὰν τις ἂν λέγῃ ὅτι ἔχει πίστιν, καὶ μὴ
ἔχῃ καὶ διὰ ταύτην ἡ πίστις σώσῃ αὐ-
τόν;

*Mes freres, que profitera-il si quel-
cun dit qu'il a la foy, & qu'il n'ait point
les oeuvres: la foy le pourra elle sau-
uer?*

15. 'Εὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ
γυμνοὶ ᾖ ἀπαρχώσι, καὶ ληψόμενοι
ὡς τῆς ἐφημέρου τροφῆς.

*Et si le frere ou la seur sont nuds,
& ont faute du viure quotidien:*

16. εἴπῃ δὲ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν,
ᾠπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θεμελιώσατε
καὶ χροσάξαιτε μὴ δῶτε ἢ αὐτοῖς
τὰ βιωτήδεια τὰ σώματα, τί τὸ
εὐελθόν;

*Et que quelcun d'entre vous leur die
Allez en paix, chauffez-vous, & vous
rassiez, & vous ne leur donnez point
les choses nécessaires pour le corps, que
leur profitera-il?*

17. Οὕτως καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα
ἔχῃ, νεκρὰ ἐστὶ καὶ ἐαυτῇ.

*Pareillement aussi la foy, si elle n'a
les oeuvres, elle est morte en elle mes-
me.*

18. 'Αλλ' ἐρεῖ τις, σὺ πιστὸν ἔχεις,
καὶ ἔγωγε ἔργα ἔχω: δείξον μοι τὴν
πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, καὶ ἔγωγε
δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν
πίστιν μου.

*Mesmes quelcun dira, Tu as la foy,
& moi j'ai les oeuvres: montre-moi
donc ta foy sans tes oeuvres: & ie te mo-
strerai ma foy par mes oeuvres.*

19. Σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ θεὸς εἷς ἐστὶ
καλῶς ποιεῖς, καὶ τὰ δαιμόνια τι-
σθούσι, καὶ φελοῦσι.

*Tu crois qu'il est vn seul Dieu, tu fais
bien: les diables le croyent aussi, & en
ont horreur.*

20. Θέλεις ἢ γινῶναι, ὡς ἄνθρωπος
κενὸς, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων
νεκρὰ ἐστὶ;

*Mais, o homme vain, veux-tu sauoir
que la foy qui est sans oeuvres est mor-
te?*

ב

21 אביו אברהם לא הוא
מן עבדא אודידק דאסק
לא יחקק ברה על מדברתא

Il nostro padre Abraham non fu egli giustificato per le opere, quando egli offerse il suo proprio figliuolo Isaac sopra l'altare?

22 הוא אנת דהימנותה
סיגת לעבדוהי ומן עבדא
הימנותה אנת צמרת :

Vedi tu come la fede operava insieme con l'opere di esso, e per le opere la fede si fece perfetta?

23 ושלם בתבא דאמר
דהימנו אברהם באלה
באתחשבת דה לויקו
ברהמא דאלהא אנתקרי :

E così fu adempita la Scrittura a che dice, Abraham credette à Dio, e fu gli imputato à giustizia, e fu chiamato amico di Dio.

24 הוא אנת דמן עבדא
מורדק בר נשא ולא הוא
מן הימנותה בלחור :

Voi vedete dunque che l'uomo è giustificato per l'opere, e non per la fede solamente.

25 הכנא אהרוב גינתא
לוא הוא מן עבדא
אודידק דקבלח לגשושא
ובאירחא אחרתא אפקת
אמון :

Semilimente ancor Raab meretrice, non fu ella giustificata per le opere, quando ella ricevè i messaggeri, e rimandollis per altra via?

26 איכנא דבגרא דלוא
רוחא מית הו הכנא אה
הימנותה דלא עבדא
מיתא הי :

Imperò che si come il corpo senza spirito è morto, così la fede senza le opere è morta.

ג

1 לא סגיא מלכנא
יהוון פכוון אחי אל
הנותנו ידעיו דדינא
מיתא חבינו :

Fratelli miei, non siate molti maestri: sapendo che noi riceveremo maggior condanna.

ב

21 אברהם אבינו הלא ממעשים
נצדק בהעלותו את יצחק בנו
על המזבח :

Abraham nuestro Padre no fue justificado por las obras, quando ofreció à su hijo Isaac sobre el Altar?

22 ורואה את כח האמונה עזרה
למעשים ומה מעשים
האמונה :

No vees que la fe obró con sus obras, y que la fe fué perfecta por las obras?

23 וימלא הכתב לאמר אברהם
האמין לאלהים ויחשבת לו צדקה
וירעה אלהים בקרבו :

Y que la Escritura fué cumplida, que dize: Abraham creyó à Dios, y fuele imputado à justicia, y fué llamado amigo de Dios?

24 ורואים אתם מעת כח
ממעשים נצדק האדם ולא
מאמונה לבד :

Vosotros pues veys, que el hombre es justificado por las obras, y no solamente por la fe.

25 ודמו כן גם רחב אשה ונח
הלא ממעשים נצדקה המקבלה
את המלאכים ובדרך אחר
משלחה :

Semejantemente tambien Raab ramera no fue justificada por obras, quando recibió los mensajeros, y los echó fuera por otro camino?

26 כח אשר הויה בלתי רוח
מתה היא כן גם האמונה בלי
מעשים מתה היא :

Porque como el cuerpo sin espíritu está muerto, así tambien la fe sin obras es muerta.

ג

1 אל יהיו מלמדים רבים
בכם יודעים כי משפט גדול
מאחרים גשא :

Hermanos míos no hos hagays muchos maestros: sabiendo que recibiremos mayor condenación:

ג.

21. Ἀβραάμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνεγκυκλίσσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὅτι τὸ πιστὰς ἦν.

Abraham nostre pere n'a-il point esté iustificé par les œuvres, quand il offrit Isaac son fils sur l'autel?

22. Βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργησεν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὁ κύριος ἐργῶν ἡ πίστις ἐτελείωσεν.

Vois tu pas que la foy besongnoit avec les œuvres d'icelui, & que par les œuvres la foy a esté rendue accomplie?

23. Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἡ λέγουσα, ὅτι πιστεύσας ὁ ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος καλεῖται.

Et que l'Esriture a esté accomplie, disant, Abraham a creu à Dieu, & il lui a esté alloué à iustice, & il a esté appelé ami de Dieu.

24. Ὁρᾷτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοσύνην ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ὁ κύριος πίστεως μόνον.

Voyez-vous pas donc que l'homme est iustificé par les œuvres, & non seulement par la foy.

25. Ὁμοίως ὡς ῥαὰβ ἡ πόρνη ἐκ ἐργῶν ἐδικαιώθη, ὑποδέξαμένη τὰς ἀγγέλους, καὶ ἐτίμας ὅθεν ὁ κύριος καλοῦσά;

Semblablement Rahab la paillardie n'a-elle point esté iustifiée par œuvres, quand elle eut recueilli les messagers, & les eut mis dehors par un autre chemin:

26. Ὡς περ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, ἔτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστίν.

Cat ainsi que le corps sans esprit est mort, aussi la foy qui est sans œuvres est morte.

ΚΕΦΑΛ. γ'.

ΜΗ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μᾶλλον κέλημα ληψόμεθα.

Mes frères, ne soyez point plusieurs maîtres: sachant que nous en recevons plus grande condamnation.

CAP. II.

21. Abraham pater noster
nōne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filium
suum super altare?

Was not Abraham our Father
iustified through workes when he offered
Isaac his sonne upon the altar?

22. Vides quoniam fides
cooperabatur operibus il-
lius: & ex operibus fides
consummata est?

Seest thou not that the faith
wrought with his workes and through
the workes was the faith made perfect.

23. Et suppleta est scriptu-
ra, dicens, Credidit Abra-
ham Deo, & reputatum est
illi ad iustitiam, & amicus
Dei appellatus est.

And the Scripture was fulfilled
which saith, Abraham beleued God,
and it was imputed vnto him for righte-
ousnes: and he was called the friend
of God.

24. Videtis quoniam ex
operibus iustificatur homo,
& non ex fide tantum?

Ye see then how that of workes a
man is iustified, and not of faith onely.

25. Similiter autem & Ra-
hab meretrix, nōne ex
operibus iustificata est, susci-
piens nuntios, & alia via ci-
ciens?

Likewis also was not Rahab the
harlot iustified through workes, when
she had receiued the messengers, and
sent them out another way?

26. Sicut enim corpus si-
ne spiritu mortuum est: ita
& fides sine operibus mor-
tua est.

For as the bodie without the spirit
is dead, euen so the faith without
workes is dead.

CAP. III.

Nolite plures magistri
fieri, fratres mei, scientes
quoniam maius iudi-
cium lumitis:

Not brethrem be not many masters,
knowing that we shall receiue the grea-
ter condemnation.

Das II. Capitel.

21. Ist nicht Abraham vnser Vater
durch die werck gerecht worden / da er
seinen Sohn Isaac / auff dem Altar
opffert?

Er ick vor Jader Abraham bleffuen refferdig/
der hand offrede sin Son Isaac paa Alteret?

22. Da sihest du / daß der Glaube
mit gewircket hat an seinen wercken /
vnd durch die werck ist der Glaube
volkommen worden.

Der seer du / at Troen arbejbede meet hans gernin-
ger / oc Troen bleff fuldkommen ved gerninger.

23. Vnd ist die Schrifte erfüllet / die da
spricht: Abraham hat Gott geglau-
bet / vnd ist ihm zur Gerechtigkeit ge-
rechnet / vnd ist ein Freund Gottes ge-
heissen.

De Schriften er opffylt / som siger / Abraham tro-
de Gud / oc der regnedis hannem til Refferdighed / oc
hand kaldedis Guds Ven.

24. So sehet jr nun / daß der Mensch
durch die werck gerecht wirdt / nicht
durch den Glauben allein.

Saa see i nu / at Menniskten bliffuer refferdig for-
medelst gerninger / oc ick ved Troen alene.

25. Desselbigen gleichen auch die
Hure Rahab / Ist sie nicht durch die
werck gerecht worden / da sie die Bot-
ten auffnam / vnd ließ sie einen andern
weg hinauß?

Disligest den Skoge Rahab / bleff hun ick reffer-
dig forme delst gerninger / der hun anammede Sende-
budene / oc loed dem vnder en anden vey?

26. Denn gleich wie der leib on geist
todt ist / also auch der Glaube ohn
werck ist tod.

Thi at lige som kærlighed er død vden Anden /
lige saa er oc Troen død vden Gerninger.

Das III. Capitel.

Leben Brüder / vnterwinde
sich nicht jederman Lehrer zu sein / vnd
wisset / daß wir desto mehr vorthell em-
pfahen werden.

K Derre Brodre / huer mand tage sig ick til at vere lær-
rere / oc vider / at wi skulle saa diß skæde dom.

Kapitola II.

21. Abraham Dtec náš /
daliž neniž skutňw sprawe-
dliw včiněn / obětuje Syna
svoeho Isaka na Oltář?

Abrahám otec náš / žalt ntež
včynťow sprawe dliwion tešť-
gdy ofiarował Isaka syna swego
na oltarzu?

22. Widíš tešda / že gest
Wjra spomáhala skutňow
geho / a skutňow Wjra do-
konána gest?

Widíšť tešda / že gest
wčynťow spravomáta
včynťow wias / a wčynťow wias
rá dokonána býla?

23. Anaplněno gest Djšmo /
terez diž: Dwiřil Abraham
Bohu / a pošteno gest genu l
sprawedlnosti / a přistelan Bo-
žijm nazwán gest.

Wypelněno ste přismo / Ethore
mowi / Dwiřyl Abraham Bohu /
y poctyřadoma teřtu spravie-
dliwosti / y názwán teřtu přistela-
cielem Božym.

24. Widíte / že skutňow
sprawedliw včiněn býmá Člo-
wěk / a než Wjry toliko?

Widítež / tedy / že wčyn-
ťow býwa sprawe dliwion člo-
wěka ntež wiař tyřko?

25. Tež takě y Rahab Ne-
wěřka / wřak gest skutňow
sprawedliwá včiněna / když
přijala Posly / a ginau ge-
stau přet wppustila.

Takě tež y Rahab wřetřes
czuřka / žalt wčynťow atetěř w
sprawe dliwion / gdy přijela
posly / y inřa droga wppustila?

26. Jakož žagistě řělo bez
Dusse mrtwě gest / tak y Wj-
ra bez skutňow mrtwá gest.

Abowiem takě řělo bez ducha
teřt mrtwě / tak y w. ará oná tro-
ra teřt bez wčynťow / mrtwá
teřt.

Kapitola III.

Nebhyante mnohž Mi-
stř Bratřij mogi / wřdau-
ce že čžšy odsauzenij wězme-
te.

Nechay z was nte bežte wiele
mistr; ow bracia mo; wiedzac /
iż trošy sad odniešemy.

2 סגיא תא גיר משתדעין
כליו כל דבמלתא לא
שדע הנא איתוהי גבר
גמירא דמשפח משעבד
אך לכלה פגרה :

Perciò che tutti erriamo in molte cose. Se alcun non erra nel parlare, costui è huomo perfetto, che può tener a freno et andare tutto il corpo.

3 הא גיר פגרא בבומא
דרכשא רמינא איר
דישתעבדו לו וכלה
גושמהו מיהפכין :

Ecco, noi mettiamo i freni in bocca a i cavalli, acciò che ci obbediscano: e minnegiamo tutto il lor corpo.

4 אף אלפא עשיגתא
פר דיברו להו ריחא ק
קשתא מן קיסא ועדא
מתנתפן לאתר דחא
צבניה דרו דמדבר :

Ecco le navi ancora, che essendo si grandi, e da impetuosi venti soffinte, son voltate da un piccol timone domungua. Vorta l'appetito di colui che governa.

5 הכנא אף לשנא הדמא
הו ועורא ומשתעלא אף
גדא ועורא עבא סגיא
מיקד :

Così ancor la lingua è un piccol membro, e quant'asi di gran cose. Ecco, un piccol fuoco quanto gran bosco accende?

6 ולשנא נדא הו ועלמא
דחטיתא איר עבא הו ורו
לשנא פר איתוהי פחדמין
מכתם לה לכלה פגרו
ומיקד יוכלא דשרפתו
דדחטין איר גיגלא ויקד
אף הו פגרה :

La lingua ancora è un fuoco, & lo mōdo de iniquità (è lo bosco.) Così dico la lingua è posta tra i nostri membri, laqual macchia tutto il corpo, & infiamma la ruota de la nostra natività, & ella è infiammata da la geenna.

2 כִּי־בָרְבִּים נִגְפִים כָּלְנוּ וְאִם
אִישׁ לֹא יִגְדֹר בְּדַבָּר וְהוּא אִישׁ
תָּמִים כִּי־יָכֹל לְבָלוֹם אֶת־כָּל
גְּוִיָּתוֹ :

Porque todos offendemos en muchas cosas. Si alguno no offende en palabra, este es varon perfecto que tambien puede con freno gobernar todo el cuerpo.

3 הִנֵּה שׁוֹלְחִים אֲנַחְנוּ אֶת־
מִתְגַּדְּסוֹ בְּפִי־סוֹס וּפֶדֶר בְּלִי־
קָרוֹב אֵלֵינוּ וְאֶת־כָּל־פְּגָרָם
מִוִּלְכִּים אֲנַחְנוּ :

Heaqui, nosotros ponemos a los cauallos frenos en las bocas para que nos obedezcan, y gobernamos todo su cuerpo.

4 וְהִנֵּה גַם הָאֲנִיּוֹת אֵף כִּי־
גְדוֹלוֹת וּמְרוּחוֹת גְּדוֹלוֹת וְעוֹזוֹת
תִּתְּנֶנָּה אֶךְ בְּעֵץ קָטָן תִּסְבְּרֶנָּה
שָׂמָּה אֲשֶׁר יִתְּנָהּ הַמֶּלֶךְ :

Heaqui tambien las naos, siendo tan grandes, y siendo lleuadas de impetuosos vientos, son gobernadas con vn muy pequenno gouernalle por donde quiera que quisiere la gana del que gouerna:

5 לֵכָה גַם הַלָּשׁוֹן גְּמַח קָטָן
הִיא וּמִתְהַלֵּל הִנֵּה אֵשׁ מַעֲט
בָּמָּה יַעַר מִבְּעַר :

Semejantemente tambien la lengua es vn pequenno miembro, y se gloria de grandes cosas. Heaqui, vn pequenno fuego quan grande bosque enciende?

6 וְהַלָּשׁוֹן אֵשׁ הִיא וְעוֹלָם
הַחַטָּא הַיַּעַר כִּן הַלָּשׁוֹן אֲשֶׁר
יֵשׁ בְּנִתְחִיגוֹ מִטְמָאָה אֶת־גְּוִיָּהּ
וּמִבְּעַר אֶת־גִּלְגָּל תִּלְדוּתֵיהֶּנּוּ
וְתִבְעַר גַּם הִיא מֵאֵשׁ גֵּיא
הַגֵּוֹם :

Y la lengua es vn fuego digo, e lo mundo de maldad (es el bosque.) Ansi la lengua esta puesta entre nuestros miembros, laqual contamina todo el cuerpo, y inflama la rueda de nuestro nacimiento, y es inflamada del infierno.

2. Πολλὰ γὰρ ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα. εἰ τις ἐν λόγῳ ἁπλοῦς, ὅτι τίς ἀνὴρ, δυνατὸς χαλκῶν γῆσιν καὶ ὅλον τὸ σῶμα.

Car nous chopons tous en plusieurs choses. Si quelcun ne chope point en parole il est homme parfait, & peut mesme teur en bride tout le corps.

3. Ἰδοὺ τῶν ἵππων τὰς χαλκῶν εἰς τὰ στόμα βαλλομένων παρὸς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετρίομεν.

Voila, nous mettons aux cheuaux des mors en leurs bouches, afin qu'ils nous obéissent, & menons ça & là tout leur corps.

4. Ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα τῶν θαλάσσης ὄντα, καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα. μετρίεται ὑπὸ ἐλαφίστου πηδαλίου, ὅπου ἀνὴρ ἡ ὁρμὴ τῆς ἐξουσίας.

Voila aussi les nauires, la-çoit qu'ils soyent si grands, & qu'ils soyent agités de rudes vents, si sont-ils menés ça & là avec vn petit gouernail, par tout où voudra la volonté de celui qui gouerne.

5. Οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶ, καὶ μεγαλαυχᾷ. ἰδοὺ ὀλίγον πῦρ ἡλίκευ ὕλην ἀνὰ τῆς.

Ainsi est la langue vn petit membre, & se vante de grandes choses: voila vn petit feu, combien grand bois allume-il?

6. Καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὃ ὅσμος ἀδικίας (ὕλη) ὥτως ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ ἀπλοῦσαι ὅλον τὸ σῶμα, καὶ φλογίζει τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως, καὶ φλογίζει τὴν ἐκ τῆς γενέσεως.

La langue aussi est vn feu, & le mōde de iniquité (est vn bois): ainsi est posée la langue entre nos membres, laquelle fouille, tout le corps, & enflamme tout le monde qui a esté créé, & est enflammée de la gehenne.

2. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir: potest etiam freno circumducere totum corpus.

For in many things we sinne all. If any man sinne not in worde: he is a perfect man / and able to bridle all the body.

3. Si autem equis frena in ora mittimus ad consentiendum nobis, etiam omne corpus illorum circumferimus.

Beholde we put bittes into the horses mouths that they shoulde obey vs / and we turne about all their bodie.

4. Et ecce naves, cum magna sint, & à ventis validis minentur: circumferuntur autem à modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit.

Beholde also the shippes / which though they be so great / and are browed of fierce windes / yet are they turned about with a very small rudder / wither soeuer the gouernour listeth.

5. Ita & lingua modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam sylvam incendit.

Euen so the tongue is a little member / and boasteth of great things: beholde / howe great a thing a little fire kindleth.

6. Et lingua, ignis est, universitas iniquitatis (Sylva.) Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis nostræ inflammata à gehenna.

And the tongue is fire / wear a worde of wickednes (is a thing:) so is the tongue set among our members: that it defileth the whole bodie / and setteth on fire the comely nature, and it is set on fire of hell.

2. Denn wir fehlen alle mancherlei gleich. Wer aber auch in keinem wort fehlet / der ist ein vollkommener Mann / vnd kan auch den ganzen Leib in zaum halten.

Es ist also wi hauffen alle broest mancherlei. Der huo som teile hauffen seil i noget ord / hand er en fuldkommen Mand / oc land oc saa holdt der ganste legeme i bidzel.

3. Siehe die Pferd halten wir in zaumen / daß sie uns gehorchen / vnd lencken den ganzen Leib.

See wi holde heste i bidzel / at de skulde lyde oss / oc wi styre der ganste legeme.

4. Siehe / die Schiffe / ob sie wol so groß sind / vnd von starken Winden getrieben werden / werden sie doch gelenket mit einem kleinen Ruder / wo der hin wil / der es regiret.

See alligenel at skibene ere store / oc driffuis aff sterke var / saa styris de dog met it liden Roer / did som hand vil / der dem styret.

5. Also ist auch die Zunge ein klein Glied / vnd richtet groß ding an. Siehe ein klein Feuer / welches ein Wald zündet an?

Saa er oc Tungen en liden lem / oc kommer stor ting aff sted. See / en liden Id / huilken en Skou ren / der hand op?

6. Vnd die Zunge ist auch ein Feuer (die sündhafte Welt ist der Wald) Also ist die Zunge vnter vnsern Gliedern / vnd beflecket den ganzen Leib / vnd zündet an allen vnsern wandel / wenn sie von der Helle entzündet ist.

De tungen er oc saa en Id (oc vanartige Verden er en Skou) saa er Tungen iblant vore lemmer / oc besmitter der ganste legeme / oc optender al vor omgen / gelse / naar som hun er optent aff Hellsuede.

2. Wnnohem gsmie jagiste pfeftaupili wshyeni. Pakli kbo nezhessy w slowu / teni gest dokonalym Muzem / mo hatare vzbau sprawowati wshyeni tselo.

Abowtem w wselu rzecjach wpa dany wshyeny: Jesli Eto w mowie nte wpa dany / teni test maj dokonalny / Prozy tej moze powsciagac wshyeny ttego ciata.

3. Ahley Konie w vzbau pos gijmame / aby nam po wolnij byli / a tak wshyeni tselo gegich sprawugeme.

Oto Fomom medzidla w gaby wprawuemy / aby nam polu hne byly / y wshyeni ich ciata obraca my.

4. A hie Lodij at welist by wagi / a welistym w ttem hnasy by wagi / a wshak maly m wshiem by wagi obracowany / tu kdes bude chytiti vmysl togo kbozge sprawuge.

Oto tej o Frety / choc tak wshle kte sa / y od wiatrow gwalto wnych pedzone bywata / maluczki rubel obraca g dziekolwiek chce chuc sprawce.

5. Tz taky Jazyk gest maly / a welist wshy mluwisi. Hle / maly Dheci / kiera welist kdes zapali.

Tak tej szysz testet czone maly / luczki wielce sie chlubi / oto ogien maly / tako wielka matera zapala?

6. A jazyk nasy gest Dheci / a wshy neprawosti (kto.) Jazyk postawen bywa w audach nasych / kteryz mase cele tcelo / a rozpaluge kolo pfirozni nasy / gsa rozni nasy od ohne pes kelnijho.

Jazyk tej test plomien y swiat nte prawosci (materia.) Ktemu szysz test tak postawiony miedzy czonekami naseni / ospelajac wshy tcelo / y zapala okrag tego swiata / y bywa za palan od ognia piekielnego.

ג

7 בלהון גיר פניא דחיותא
ודפרחא ורחשא דימא
ודיבשא משתעבדון לכינא
דאנשותא:

Perche ogni natura e di fiere, e d'ocelli, e di serpenti, e d'animali marittimi si doma, & e stata domata da la natura humana.

8 לשנא דין אנש לא
אשפח דיקבשויהי בישתא
הי הדא דלא מותכסא
מלא הו סמא דמותא:

Ma la lingua niuno huomo la puo domare, ell e un male che non puo raffrenarsi, piena di mortifero veleno.

9 ביה גיר מביכנו למריא
ואבא ובה לטינו לבני
נשא דכדמותא דאלהא
צבדו:

Con essa benediziamo l'Idio e Padre, e con essa maladiziamo gli huomini, che son fatti a la similitudine di Dio.

10 ומגה מן פומא גפרון
לזשתא ובירכתא לא ולא
אחי דהלו הכא ישתערו:

Da una medesima bocca procede benedictione e maledictione. Non bisogna, fratelli miei, che queste cose si facciano così.

11 דלמא משכחא מוחר
מביצא יפקון מין חלוא
ומדרגא:

Vna fontana gitta ella da un medesimo pertugio acqua dolce & amara?

12 או דלמא משכחא
תתא אחי דויתא תעבדי
או גפתא תאנא הכא אר
לא מין מלחיא משכחון
דיתעבדון חלוא:

Vn fies, fratelli miei, puo egli produrre de l'olive, o vero vna vite de fichi? Così niuna fontana puo fare acqua salza e dolce.

13 מני מנכין דחכים ודרא
יחיא צבדוהי בהופכא
שפירא בהכמתא מ
מכיתא:

Chi e fra voi sanio e scientiato? questo tale mostra da la buona conversatione l'opere sue con manifestatone di sapientia.

ג

7 כי כל מין הבהמה ועוף
השמים ודמש ואשר בימים
נדמים ונדמו ביגיעת בני אדם:

Porque toda naturaleza de bestias fieras, y de aues, y de serpientes, y de pescados de la mar, se doma, y es domada de la naturaleza humana:

8 אך את הלשון כל איש מבני
אדם לא יוכל לדומם כי רעה
לא לבלום מלחא בראש פתנים
אמר:

Pero ningun hombre puede domar la lengua, que es vn mal que no puede ser refrenado, y esta llena de veneno mortal.

9 ביה גברך את אלהים נביא
ובה יקלל את בני אדם אשר
בצלם ודמות אלהים נעשו:

Con ella bendezimos al Dios, y Padre, y con ella maldezimos a los hombres, los quales son hechos a la semejança de Dios.

10 מפיה אחד יוצאה ברכה
וקללה לא שנה אחי לה וית
בדברים האלה:

De vna misma boca procede benediction y maldicion. Hermanos mios, no conuicne que estas cosas sean anfi hechas.

11 הכולל באר מים לחיל
מתוקה מתק ומרוקה:

Porventura alguna fuente echa por vn mismo canno agua dulce y amara?

12 הכולל אחי התאנה לעשות
ויתים או העפר תאנים ככה
באר לא אחת תעשה מית המלח
ומית המתק:

Hermanos mios, puede porventura la higuera producir azytunas, o la vid, higos? Anfi ninguna fuente puede hazer agua salada y dulce.

13 מית האיש חכם ומכיר בכם
יגיד מהליכה טובה את מעשיו
בענות חכמה:

Quien es fabio y auisado entre vosotros? muestre por buena conuersacion sus obras en manifestumbre de sabiduria.

ג

7. Πᾶσαι γὰρ φύσεις θηρίων καὶ πετεινῶν, ἐρπετῶν τε καὶ ὀφιδίων δαμάσκει ὁ δειδάμασθαι τῇ φύσει τῇ ἀνθρώπινῃ.

Car toute nature de bestes, & d'oiseaux: & de reptiles, & de poissons de mer, se domte, & a esté domte par la nature humaine.

8. Τὴν γλῶσσαν οὐδεὶς διώσκει ἀνθρώπων δαμάσσει, ἀκατάχρητον κακὸν μέση ἰσθμιατὴ φύσις.

Mais nul homme ne peut domter la langue, tant que c'est vn mal qui ne se peut reprimer, & elle est pleine de venin mortel.

9. Ἐν αὐτῇ ὁ λογιζόμενος τὸν θεὸν καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταραμέσθαι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεῷ γεγονότας.

Par elle nous benissons nostre Dieu & Père: & par elle nous maudissons les hommes faits à la sem. blance de Dieu.

10. Ἐκ τῆ αὐτῆς στόματος ἔξέρχεται ὁ λογισμὸς, καὶ κατάρα καὶ ῥήγξις, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ταῦτα οὐκ ἔστιν ἰσχυρὰ.

D'une mesme bouche procede benediction & malediction. Mes freres, il ne faut point que ces choses aillent ainsi.

11. Μήτις ἢ πηγὴ ἑκ τῆ αὐτῆς ὀφθῆς βροτὸν καὶ γλυκύ, καὶ τὸ πικρὸν;

Vne fontaine iette elle d'un mesme pertuis le doux & l'amer?

12. Μὴ διώσκει, ἀδελφοί μου, σκὴν ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἀμπέλιν σῦκα; ὥτως οὐδεμία πηγὴ ἀλκυὸν καὶ γλυκύ ποιῆσαι ὕδωρ.

Mes freres, vn figier peut-il produire des olives, ou vne vigne des figues? ainsi nulle fontaine ne peut ietter eau laice & decue.

13. Εἴ τις σοφὸς καὶ ἐπισήμων ἐν ὑμῖν, δείξάτω ἑκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐν παύσητι σοφίας.

Qui est-ce qui est sage & entendu parmi vous? qu'il monstre par bonne conuersation les œuvres en douceur de sapience.

7. Omnis enim natura bestiarum, & volucrum, & serpentium, & ceterorum domantur, & domita sunt à natura humana.

For the whole nature of beastes / and of birdes / and of creeping things / and things of the sea is tamed / and hath been tamed of the nature of man.

8. Linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero.

But the tongue can no man tame. It is an unruly euill / full of deadly poison.

9. In ipsa benedicimus Deum & Patrem: & in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt.

Therewith blesse we God euen the Father / and therewith curse we men / which are made after the similitude of God.

10. Ex ipso ore procedit benedictio & maledictio. Non oportet, fratres mei, hæc ita fieri.

Out of one mouth proceedeth blessing and cursing: my brethren / these things ought not so to be.

11. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam?

Doeth a fountaine send forth at one place sweete water and bitter?

12. Nunquid potest, fratres mei, ficus (oleas) facere, aut vitis ficus? Sic neque salta dulcem potest facere aqua.

Can the figge tree / my brethren / bring forth olives: either a vine figges? so can no fountaine make both salt water and sweete.

13. Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae.

Who is a wise man & endued with knowledge among you? let him / he shew by good conversation his workes in meeknesse of wisdome.

7. Denn alle Natur der Thier / vnd der Vögel / vnd der Schlangen / vnd der Meerwunder / werden gezämet / vnd sind gezämet von der Menschlichen Natur.

Thi al Naturen / Thier oc Vögel / oc Hugorme oc vnderlige ting i Hassult / bliffue remde / oc ere remde aff Menntschelich Nature.

8. Aber die Zunge kan kein Mensch zämen / das vnrühige übel / vol tödtlicher gift.

Men Zungen kan inted Menntscheliche remme / der wroßte onde / suid aff dödelich forgiffteise.

9. Durch sie loben wir Gott den Vater / vnd durch sie fluchen wir den Menschen nach dem Bilde Gottes gemacht.

Mer hende loffue wi Gud Vader / oc mer hende banden wi Menntsch. n / som ere glorde effter Guds billede.

10. Aus einem munde gehet loben vnd fluchen. Es sol nicht lieben Bruder / also sein.

Affen mund gaar loff oc bander. Der skal icke / kære Brodre / saa vere.

11. Quillet auch ein Brunn auß einem loch / süsse vnd bitter?

Slyder oc en Kilde aff it Hul / met søt oc beste?

12. Kan auch lieben Brüder / ein Feigenbaum (Oliven) oder ein Weinstock Feigen tragen? Also kan auch ein Brunn nicht salzig vnd süsse Wasser geben.

Kand oc kære Brodre / it Figen træ bære (Oliver) eller it Vintræ Figen? Saa kand oc icke en Kilde giffue salt oc søt Vand.

13. Wer ist weise vnd kluge unter euch? Der erzeige mit seinem guten Wandel seine werck / in der sanfftmüt vnd weisheit.

Huo er viss oc forstandig iblant eder? hand beuise sine gerninger met sin gode omgengelse / i sacmødiged oc Visdom.

7. Všelike žagiste přirozenijšowad / Practwa / zeměpla: žuw / y Mořských Potvor býwa ob Lidij škročno / a přitomě včiněno:

Abowlem všelike přirody nte y žwotczaty prakow / y gadziny / y mořskich rzeczy býwa škročno / y test okročno ob ludzkiego przyrodzenia.

8. Ale nazywa žabny: y Lidij škročno namy: neč gest nečbedně žle / pln gja gedu smrtedlněho.

Ale sezyká jaden cšlowe: nte može okroćit / gdyž testy žlošč nte pohamomána / y peiny test idu smrtelneho.

9. Gim chwałime Boha a Dce / a gim zloščimie Lidi / škročno gšau k podobensiwij Božjemu včiněni.

Prześci błogosławimy Boga y Dce / y prześci zloščymy ludzi / a Dce / y podobensiwij Bożemu včiněni.

10. Z gedněch wst pocházj dobročensiwij y zloščensiwij. Nemá to tak býti Bratřij moji.

Z ryčjz wst wychodj błogosławienstwu y zloščensiwij. Bracia moji / nie mátać być ryčjz zbyrono.

11. Zdalj Stodnice gednism pramenem wydáwá sladkú y hořkú wodu?

Žalt stoč z ledného jezoblá wppuščá sladkú y hořkú wodu?

12. Zdalj máže Bratřij moji žijowý Strom něsti olivety / aneb winný kofen žijowý? Těžani Stodnice spolu slant a sladkú wodu wydáwáti nemuže.

Žalt može bracia moji / žijowý Stromež olivny / abo winny / mácać figi? Těžani Stodnice spolu slant a sladkú wodu wydáwáti nemuže.

13. Kdo gest moudrý a věcný mež wám? Dkážj dobrým obcowánim skutek swuog w tichosti / moudrosti.

Ktořj test mádrý y wíměstný miedzy wami? Dkážj dobrým obcowánim skutek swuog w tichosti / moudrosti.

14 או דיו חסמא מדרבא
אית פכוו או חרינב
בלבכוו לא תתחזקו על
קושתא ותתגלו:

*Ma se voi haueate inuidia amara, e
irritatione nel vostro cuore, non vi glo-
riate, ne mentite contra la Verità.*

15 מטול דתא חכמתא
מו לעל לא נחת אל
איתיה ארעניתא מו
חושכא דנפשא ומו שדא:

*Questa non è sapientia che scenda di
sopra: ma è terrena, animale, diabolica.*

16 איכא גיר דאית חסמא
וחרינא תמו אה דלוריא
וכל מדם דביש:

*Perciò che dou' è inuidia e irritatione,
inui è inconstanza, e ogni mala opera.*

17 חכמתא דיו דמו לעל
דכנא הי ומלוא שלמא
ומפכא ומשתמעינא
ומלוא רחמא ופאר
טבא ודלא פלגותא הי
ובאפא לא נטבא:

*Ma la sapientia che è di sopra, pri-
maramente è casta, poi è pacifica, modesta,
trattabile, piena di misericordia, e di buo-
ni frutti, senza distinzione, senza ipocri-
sia.*

18 פאר דיו דתיקווא
בשנינא מודיעו לאיליו
דעבריו שלמא:

*El frutto de la giustizia si semina in
pace a quelli che fanno pace.*

1 מו איכא דאיר פכוו
קרבא ומצותא לא הוא מו
רגינתא דמקרב
פחדמכוו:

*Donde vengono le guerre e i comba-
timenti fra voi? Non vengono elle da qui,
cioè, da le vostre concupiscenze, le quali
fanno guerra ne i vostri membri?*

2 מתרגדו אנתו ולית
לכוו וקטלו אנתו וטבו
אנתו ולא אתתא באדיוכו
ובציו אנתו וקרבא עבריו
אנתו ולית לכוו מטו
דלא שאליו אנתו:

*Voi desiderate, e non haueate: porta-
te inuidia, e state in ira, e non potete os-
tenere: voi combatieste e guerreggiaste, e
non haueate quel che desiderate, perciò che
voi non demandate.*

14 ואם יש לכם קנאה מר
ומריבה בלבבכם אל-תתהללו
ואל תכזבו על-אמת:

*Pero si teneys inuidia amarga, y contencion
en vuestros corações: no hos glorieys, ni scays
mentirofos contra la verdad.*

15 כה-החכמה הזאת אינה
באה ממעל פי-מאדץ היא
מנפשכם מן-השטר:

*Porque esta sabiduria no es la que decende
de lo alto, pero es terrena, animal, y diabolica.*

16 כה-איה קנאה ומריבה שם
הדה וכל-מעשה שוא:

*Porque donde ay embidia y contencion, al-
li ay perturbacion, y toda obra peruerfa.*

17 והחכמה אשר מלמעלה
בראשנה זכה היא ואחר-כך
תבקש שלום ותודפתו סלה
שומעה ליקרה מלאה חסד
ורחמים ומלאה מעשים טובים
לא מתנכרת וכל-חך ומרמה:

*Mas la sabiduria que es de lo alto, primera-
mente es pura, despues pacifica, modesta, begni-
na, llena de misericordia y de buenos frutos, no
juzgadora, no fingida.*

18 ופר-הצדקה בשלום נזרע
לעושה שלום:

*Y el fruto de justicia se siembra en paz para
aquellos que hazen paz.*

1 ואי-מה המלחמות ומכות
ביניכם הלא מפה מתאוה
נפשכם תלחמות בנתיחכם:

*De donde vienen las guerras, y los pleytos
entre vosotros? de aqui, es à saber de vuestras
concupiscencias, las quales barallan en vuestros
miembros.*

2 אה-פי-תחאו בנפשכם ואיו
תרגדו ותקנאו ולא תוכלו להחזיק
רוב תריבו ותלחמו ולא יהיה
לכם על-כי-לא שאלים אתם:

*Cudiciays, y no teneys: teneys inuidia y odio,
y no podeys alcançar: combatis y guerreays, y no
teneys loque desceays, porque no pedis.*

14. Εἰ ἔχετε ἄλλοις ἐχθρὸν ἔχετε καὶ
ἐριζήσαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ
καταπαύσασθε καὶ ψεύδεσθε καὶ
τῆς ἀληθείας.

*Mais si vous auez enuie amere, & ir-
ritation en vos cœurs, ne vous glorifiez
point & nementez point contre la ve-
rité.*

15. Οὐκ ἐστὶν αὐτῇ ἡ σοφία ἀνωθεν
καταρχομένη, ἀλλ' ἐπιγῆια, ψυ-
χαὶ, σαμυνιώδης.

*Car ce n'est point là la sapience qui
descend d'enhaut: mais icelle est terrie-
ne, sensuelle & diabolique.*

16. Ὅπου γὰρ ζήλος καὶ ἐριζία,
ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φῶλον
πράγμα.

*Car où il y a enuie & irritation, là
est trouble, & toute œuvre meschante.*

17. Ἡ ἀνωθεν σοφία πρῶτον ὁλο-
τήρως ἐστὶν, ἐπὶ αὐτῇ εἰρηνικὴ, ἡπι-
αὴς, ὁμιλήτης, μετὰ ἐλέους καὶ κα-
ταπραΰνει ἀγαθῶν, ἀγαπεύουσα καὶ ἀνυ-
ποκρίτου.

*Mais la sapience qui est d'enhaut,
premierement est pure, puis paisible,
moderee, traitable, pleine de miseri-
corde, & de bons fructs, sans faire be-
aucoup de difficultés, & sans hypocri-
sie.*

18. Καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν
εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιῶσιν εἰρή-
νην.

*Or le fruit de iustice se seme en paix
pour ceux qui s'adonnent à paix.*

Κ Ε Φ Α Α. δ.
Ποθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν
ὑμῖν; οὐκ ἐστὲν ἐν ταῖς
ἡδοναῖς ὑμῶν τῶν ἐπιθυμιῶν ἐν
τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;

*D'Où viennent les combats & que-
relles entre vous n'est-ce point d'ici à as-
suaioir de vos voluptés, lesquelles guer-
royent en vos membres.*

2. Ἐπιθυμεῖτε καὶ οὐκ ἔχετε φε-
νοῦσθε, καὶ ζηλοῦτε καὶ ἐριζοῦσθε
ἀλλήλους. μάχεσθε καὶ πολεμεῖ-
τε καὶ οὐκ ἔχετε, ἀλλὰ μὴ αἰτᾶ-
σθαι ὑμᾶς.

*Vous convoitez, & ne fauez point:
vous estes enuieux & jaloux, & ne pou-
uez obtenir: vous quereliez, & comba-
tez, & n'auez point ce que vous desirez,
pource que vous ne le demandez point.*

3 שאליו אנתון ולן
נסבין אנתון מטון
דבישאר שאליו אנתון
אין דתתרוסון דגיתכון :

*Voi domandate, e non riceute: per-
cioche malamente domandate, per ispen-
der ne voſtri diſoneti piaceri.*

4 גידא לא דעיו אנתון
דחמתה דעלמא הנג
פעל דבנותא הלות אלהא
אינא הכל דבכא דיהוא
דחמא דעלמא הנא פעל
דבכא הוה לאלהא :

*Adulteri e adultere, non ſapete Voi
che l'amicizia di queſto mondo e nimicit-
ta contra Dio? Chi Voi e dunque eſſere
amico del mondo, ſi conſtituiſe nemico di
Dio.*

5 או דלמא סריקאיר
סכרין אנתון דאמר פתכא
דבטנא רגא רוחא דע
דעמדה בן :

*Penſate Voi che la Scrittura dica in
ſeruo, Lo Spirito che habbita in voi, deſi-
dera ad inuidia?*

6 טיבתא דיויתרתה
יהב לו מין מטון הד
אמר דאלהא ממין לרמא
ולמפיקא יהב טיבתא :

*Anzi egli dà maggior gratia. Però
dice, Iddio reſiſte aſuperbi, e dà gratia
agli humili.*

7 אשתעבדו הכיר
לאלהא וקומו לקרב
סטנא וערק מנכון :

*Siate dunque ſoggetti a Dio, ſate re-
ſiſtentia al diavolo, & egli ſi ſuggirà da
Voi.*

8 וקרוכו לות אלהא
ותקרב לכו דפו אדיכון
חשיא קדשו לבותכון פלגי
נפשו :

*Appreſſateui a Dio, & egli ſ' appreſſa-
rà a Voi. Peccatori, nettateui le mani: e
Voi che haute l'animo doppio, purificate
i voſtri cuori.*

9 אמתפכו ואתאבלו
וגיחככו לאבלא יתהפר
וחותכון לעקתא :

*Affliggeteui e lamentateui, e piange-
te: il voſtro riſo ſi conuertat in lutto, e l'
allegrezza voſtra in meſtitia.*

3 ונאם שואלים אתם לא תקחו
כי בנעה שואלים אתם אשר
בתאות נפשכם תבלעו :

*Pedis, y no recebis: porque pedis mal, para
gastar en vuestros deleytes.*

3 המנפיים והמנפיות הלל
ידעתם כי אהבת העולם
אויבת אלהים היא לכו כל
אשר יאהב להויה רעה העולם
אויב אלהים הוה :

*Adulteros, y adulteras, no ſabeys que la a-
mistad del mundo es enemistad con Dios? Qual-
quiera pues que quisiere ſer amigo del mundo, ſe
conſtituye enemigo de Dios.*

5 התחשבו כי שווא אומר הכתב
לשנאה מתאווה הרוח אשר שכן
בכם :

*Penſays que la Eſcriptura lo dize ſin cauſa
El Eſpiritu que mora en voſotros, caudicia para
inuidia?*

6 ותחנה יתירה נותר לגו יהוה
על כן אמר אלהים ללעלים
הוה ילץ ולעננים יתו הו :

*Mas el dà mayor gratia. Por eſto el dize: Dios
reſiſte a los ſoberuios, y da la gratia a los huiles.*

7 לכו הכנעו לפני אלהים
התקוממו על השטן ויברח
ממכם :

*Sed pues ſujeros a Dios reſiſtid al diablo: y
huyra de voſotros;*

8 קרבו אל אלהים ויקרב
אלים טהרו ידיכם החטאים
וקדשו את לבותיכם אשר לכם
רוח מרתים :

*Allegaos a Dios, y el ſe allegará a voſotros.
Pecadores, limpiad las manos: y voſotros de
doblado animo, purificad los coraçones.*

9 חדרו שקלים התאבלו בכה בכ
ספרו והלילו שחקכם יהפר
לאבל ושמתכם לגוף :

*Affligios, y lamentad y llorad. Vueſtra riſa
ſe conuertat en lloro, y vuestro gozo en triſteza.*

3. Αἰτεῖτε, καὶ ὃ λαμβάνετε, διό-
τι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν διαπονήσῃτε.

*Vous demandez, & ne recevez point:
pource que vous demandez mal, afin
que vous le despendiez en vos voluptés.*

4. Μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες, οὐκ οἶ-
δατε ὅτι ἡ φιλία τῶ κόσμου ἐχθρὰ
τῶ θεοῦ ἐστίν; ὅς ἐν οὐμῳ ἐκλήθη φι-
λῶ εἶναι τῶ κόσμῳ, ἐχθρὸς τῶ
θεοῦ καθίσταται.

*Adulteres & adulteresses, ne ſavez-
vous pas que l'amicie du monde eit ini-
mitié contre Dieu? qui voudra donc e-
ſtre ami du monde, il ſerend ennemi de
Dieu.*

5. Ἡ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφή
λέγει, ὡς φθόνον πηποτεῖ τὸ
πνεῦμα ὃ κατοικῆσεν ἐν ἡμῖν;

*Cuidez-vous que l'Eſcriture die en
vain, l'Eſprit qui a habité en vous, con-
uoite à enuie?*

6. Μεῖζονα ᾧ δίδωσι χάριν, διὸ
λέγει, ὁ θεὸς ὑπερῶς φάνους ἀντιπῶ-
σται, ταπεινοῖς ᾧ δίδωσι χάριν.

*Ains il donne plus grande grace,
& pourtant il dit, Dieu reſiſte aux or-
gueilleux, mais il fait grace aux hum-
bles.*

7. Ὑποτάγητε οὐμῳ τῷ θεῷ ἀντίσῃτε
τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξῃ ἀφ' ὑμῶν.

*Aſſuictiſſez-vous donc a Dieu, reſiſte-
ſſiez au diable, & il ſ'enfuira de vous.*

8. Ἐγγίσατε τῷ θεῷ, καὶ ἐγγίσει ὑ-
μῖν. καθαρίσατε χεῖρας, ἀμαρτω-
λοὶ, καὶ ἀγνίσαι καρδίας, διψυ-
χοι.

*Approchez-vous de Dieu, & il ſ'ap-
prochera de vous: pecheurs, nettoyez
vos mains: & vous qui eſtes doubles de
cœur, purifiez vos cœurs.*

9. Ταλαπυρῆσατε καὶ πεινῆσα-
τε, καὶ κλαύσατε. ὁ γὰρ ὁ ὑμῶν εἰς
πένθος μετὰ σραφητω, ὃ ἡ χαρὰ
εἰς κατὰ φαν.

*Sentez vos miſeres, & lamentez, &
p'leurez: voſtre riſe ſe couuert en pleur,
& voſtre ioye en triſteſſe.*

3. Petitis, & non accipitis: eo quod male petatis: ut in concupiscentiis vestris infirmatis.

Ye aske/and receiue not because ye aske amisse/ that ye might consume it on your lusts.

4. Adulteri (& adultere,) nescitis quia amicitia huius mundi, inimica est Dei: Qui cunque ergo voluerit amicus esse seculi huius: inimicus Dei constituitur.

Ye adulterers and adulteresses/know ye not that the amitie of the worlde is the enemie of God? Who soeuer therefore will be a friend of the worlde/maketh him selfe the enemie of God.

5. An putatis quia inaniter scriptura dicat: Ad inuidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis.

Do ye thinke that the Scripture sayth in vaine / the spirit that dwelleth in vs/lusteth after enue?

6. Maiorem autem dat gratiam. Propter quod dicit, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

But the Scripture offreth more grace/and therefore sayth/God resisteth the proude / and giueth grace to the humble.

7. Subditi ergo estote Deo: resistite autem diabolo, & fugiet a vobis.

Submit your selues to God: resist the deuill/and he will flee from you.

8. Appropinquate Deo: & appropinquabit vobis, E-mundate manus peccatores: & purificate corda, duplices animo.

Draw nere to God / and he will draw nere to you. Cleave your handes ye sinners / and purge your heartes / ye wauering minded.

9. Miseri estote, & lugete, & plorate, risus vester in luctum convertatur, & gaudium in merorem.

Suffer afflictions / & sorrow ye / & weepe for your laughter be turned into mourning/and your ioy into heavines.

3. Ihr bittet vnd krieget nicht / darumb das ihr uel bittet / nemlich dahin / das ihrs mit eweren wollustien verzehret.

Ibede/oc saa inreb/forbi at i bedeilde/som er der hen / at i der fortære met eders vellyst.

4. Ir Ehebrecher vnd Ehebrecherin / wisset ihr nicht / das der Welt freundschaft Gottes feindschaft ist? Wer der Welt Freund sein wil / der wirdt Gottes Feind sein.

I horkarle oc horkoner / vide i icke / at Verdens venstfæder Guds fiendskaff? Hvo som vil vere Verdens Ven / hand bißfuer Guds fiende.

5. Oder lasset ihr euch däncken / die schrift sage vmb sonst / den Geist / der in euch wonet / gelüftet wider den haß.

Eller ladei eder nycke / at Scrifften siger forgesst uis / Den Aand som boert i eder / begærer mod Aind.

6. (Aber der HERR gibt vns reichlich seine gnade / darumb sagt er / Gott widersteht den hofferitigen / den demütigen aber gibt er Gnade.)

(Men HERREN gißfuer rigelice hans naade / der der saare siger hand / Gud staaer de hofferdige imod / men de ydmige gißfuer hans Naade.)

7. So sent nun Gott vnterthänig / widersteht dem Teufel / so fleucht er von euch.

Saa verer nu Gud vnderdanige / staaer mod Dieff uelen / saa slyr hand fra eder.

8. Nahet euch zu Gott / so nahet er sich zu euch. Reiniget die hände ihr Sünder / vnd macht ewer Herzen keusch ihr wandelmütigen.

Holder eder nær til Gud saa holder hand signær til eder. Renser henderne i synder / oc gærer eders hjerter hyste i Zuilraadige.

9. Sent elend / vnd traget leide / vnd weinet / ewer lachen verkere sich in weinen / vnd ewer freude in traurigkeit.

Verer elendige / oc sørger / oc græder / eders lader skal omuende sig til graad / oc eders glæde til sorg.

3. Prossie a nebekete / proto neb yle prossie / abyssie na swet yle zadosci wynakladali z

Prossie / & nse bterzeće / przeto tyle prossie / abyście to trawili na rozkożach waszych.

4. Ezolożnicy a Ezolożnice / idali niewie / ze pñijż tohoto Swēta gest nepñitel tynę Bożię Prosoż fdożby ko li chęł bñi pñitelem to to Swēta / Nepñitelem Bożim vñin bñwā.

Ezolożnicy y ezolożnice niewiedzi / i przyiażni swiātā test nieprzyiażnia z Bogiem z koby Foltwiec tedy dēiał byc przyiaćiem swiātā / nieprzyiaćielem Bōżym zostawa.

5. Co mniżte ze nadarmo dij Pissio z Kżwiści tāsne Duch kteryż pñechwā w nās.

Aż mniżacie / iż prożno pisimo mowi / Duch kteryż mieszka w nās / tādā pojada ku zbrodō z

6. Wssak wētssy milost dā wā. Protoż prawis: Duos se pñssym protiuis / ale pñor nym dāwā milost.

Ale wētssā lāske ofiārste w tñym co mowi / Bog pñssym sic sprzēciwā / a pñor nym lāske dāwā.

7. Budżę tehdā yoddāni Bōhu / a odpñrayte dāblu / y vñetē od wās.

Podaycie sic tedy Bōgu / przesćwcie sic diablu / a on vñetē od was.

8. Pñibliżogte se k Bōhu / a pñibliżiż se k wām. Hñis / sñisicy / vmywante rucs wāsse / a kćisiz gñe dwogisio vmy / sñu / oćisifugte Orde.

Przybliżaycie sic ku Bōgu / a on sic do was przybliży / Oczyścicie rece grzesñicy / y oczysćciaycie sercā wāsse / wy vmyślu dwosćcie go.

9. Zñante bñdu wāsñ / a kñwēte plāćie. Smiech wās w plāć se obrać / a radość w zñmutē.

Wywāćie vtraptēñ / y żāłuyćie / y plāćcie: śmiedh wāsñ niech sic obraca w smutek / a wāsle w zāłosć.

10. אַתְּמַכְכוּ קִדְּם מְרִיא
וְרַמְדְּמִכּוּ :

Humiliatevi dinanzi al Signore, & egli vi maltratterà.

11. לֹא תִהְיוּ מְמַלְלִין עַל
חֲדָא אַחֵי הוּ גִיד דְּמַמְלַל
עַל אַחֵיהּ אִו דָּאן לֹא חֲוִיהּ
מְמַלְל עַל גְּמוּסָא דָּאן
לְגְמוּסָא וְאִו לְגְמוּסָא דָּאן
אַנְתְּ לֹא חֲוִיהּ עֲבִידָה
דְּגְמוּסָא אִלָּא דִּינָה :

Fratelli, non dite male l'un de l'altro: chi dice male del suo fratello, e chi giudica il suo fratello, dice male de la Legge, e giudica la Legge: dunque tu giudichi la Legge, non sei già offeruatore de la Legge, ma ne sei giudice.

12. חַד הוּ גִיד סָאָם גְּמוּסָא
דִּינָא דִּהּוּ מְשַׁפֵּחַ דִּינָה
וְיִבְדַּר אַנְתְּ דִּין מִן אַנְתְּ
דִּינָא אַנְתְּ לֹא לְקִרְיָבָךְ :

Vn solo è il Legislatore, che può saluare e mandare in perdizione. Tu chi sei che giudichi altrui?

13. מִנָּא דִּין נֹאמַר עַל
אִלּוּ דְּאִמְרִין דִּינָמְנָא אִו
מִחַד אִלּוּן לְמִדִּינָתָהּ
אִדִּינָה דִּהּוּ וְעֲבִידִין תַּמּוּ
שְׁתַּנּוּ חֲדָא וּמִתְתַּגִּידִין
וְתִתְרִין :

Hor su, chi che dite, Andiamo hoggi e domane in questa città, e stiamocene là vn anno, e facciam mercantia, e guadagniamo.

14. וְלֹא יִדְעִין מִנָּא הוּא
מִחַד מִנָּא אַנְתְּ גִיד חֲסִין
לֹא אִו לְהִגָּא דְּקִלִּין
מִתְרִיא וְטִלַּק וּמוֹפָא :

Iquali non sapete quel che sarà post-domane, perché quale è la vostra vita? certo ella è vn Sapore, che per vn poco appare, e poi si vanisce.

15. חֲלָף דִּיאִמְרִין דָּאן מִ
מְרִיא וְנִחָא עֲבִידִין
הָדָא אִו הִי :

Deuendo voi dire, Se el Signor vorrà, e se noi viueremo, noi faremo questo e quello.

16. מְשַׁתְּבְּהִין בְּחִיתִיהֶוּ
כָּל שׁוֹבְהִיא דָּאן הָדָא מִן
בִּישָׁא הִי :

Et hora vos vi gloriate de la vestra arroganza: ogni tale gloria è mala.

10. הִתְעַנֵּי לִפְנֵי יְהוָה וְיִרִים אֶת-
קִרְבְּכֶם :

Humillaos delante de la presencia del Senor, y el hos enfalçará.

11. אֲלֹ-תִלְשִׁינוּ אִישׁ אֶת-לִעְהוּ
אֶחָי כִּי-מְלוֹשְׁנֵי בִסְתֵר אֶחָי
וְשׁוֹפֵט אֶת-אֶחָי מְלוֹשְׁנֵי חֲוָרָה
וְשׁוֹפֵט אֶת-חֲתוּרָה וְאִם תִּשְׁפֹּט
אֶת חֲתוּרָה אֵינְךָ עוֹשֶׂה בְּחֲתוּרָה
כִּי-אִם שׁוֹפֵט :

Hermanos, no murmureys los vnos de los otros: et que murmura de su hermano, y juzga à su hermano: este tal murmura de la Ley, y juzga à la Ley; y si tu juzgas à la Ley, no eres guardador de la Ley, sino juez.

12. כִּי-אֶחָד הוּא מְחֻקֵּק אִשְׁד
יְכַל לְחֹשֵׁעַ וּלְאִבֵּד וּמִי-אֶת
אִשְׁד תִּשְׁפֹּט אֶת-אֶחָד :

Vno es el dador de la Ley, que puede saluar, y perder. Quien eres tu que juzgas à otro?

13. אִוִּי לָכֶם הָאִמְרִים הַיּוֹם
אִוִּי מִחַד גִּלְךָ אֶל-אֶחָת הָעָרִים
וְאִינְךָ לָגוּ שָׁם שְׁנֵה אֶחָת וְנִסְחַר
וְיִבְצַע בְּצַע :

Ea aora los que dezis: Vamos oy y manñana à tal ciudad, y estaremos allà vn anno y compraremos mercaderia, y gannaremos.

14. אִשְׁד לֹא יִדְעִים אֶתֶּם מַה
יְהִי לְמָחָר וּמַה תִּיְיָכֶם הַלָּא
אִדּוּ הַגִּירָאָה מַעַט וְיִבְעִין בְּקָר
וְכִטְל מִשְׁכִּים הוֹלֵךְ :

Y no sabey lo que sera manñana. Porque que es vuestra vida? Ciertamente es vn vapor que se aparece por vn poco de tiempo, y despues se defuantece.

15. אִשְׁד תִּחְתַּנֶּה יִשְׁוֶה לָכֶם
לְאִמֹר אִם יִרְצֶה יְהוָה אִו-אִם
נִחָה וְנִעֲשֶׂה זֹאת וְזֹאת :

En lugar de loqual deuriades dezir: Si el Sennor quisiere, y si biuiremos, haremos esto, o aquello.

16. וְעַתָּה מִתְהַלְלִים בְּגִיאֵי גִיבֵיכֶם
כָּל-תְּהִלָּה בְּזֹאת רָעָה הִיא :

Mas aora triumphays en vuestras soberuias Toda gloria femejante es mala.

10. Ταπεινώθητε ενώπιον τῷ κυ-
ρίου, καὶ ὑψώσῃ ὑμᾶς.

*Humiliez vous deuant la presen-
ce du Seigneur, & il vous eleuera.*

11. Μὴ καταλαϊτέ ἀλλήλων,
ἀδελφοί· ὁ καταλαίων ἀδελφόν,
κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, κατα-
λαϊε νόμον, καὶ κρίνῃ νόμον· εἰ γὰρ
νόμον κρίνῃς σὺν εἰς ποιητῆς νόμου,
ἀλλὰ κριτῆς.

*Freres, ne detrahez point les vns
des autres: qui detrahe de son frere, &
qui iuge son frere, il detrahe de la Loy,
& iuge la Loy: or si tu iuges la Loy, tu
n'es point faiseur de la Loy, mais iu-
ge.*

12. Εἰς ἑστὶν ὁ νομοθέτης ὁ θυνά-
μπος σώσαι καὶ ἀπολῆσαι· σὺ δὲ τίς
εἰ ὁς κρίνῃς τὸν ἑστῆρον;

*Il y a vn seul Legislateur, qui peut
sauuer & destruire, toy qui es-tu, qui
iuges autrui?*

13. Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες, σήμερον
καὶ αὐριον παρδύσωμεθα εἰς τινά-
δε πόλιν, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ
ἐνισαυτὸν ἔνα, καὶ ἐμπορδύσωμεθα,
καὶ κερδήσωμεν.

*Or ça maintenant, vous qui dites,
Allons aujourdhui & demain en vne
telle ville, & demeurons là vn an, & y
trafiqons, & gagnons:*

14. Οἵτινες οὐκ ὁρίσασθε τὸ τίς
αὐριον ποιήσῃ ἡ ζωὴ ὑμῶν, ἀτ-
μὴς γάρ ἐστιν ἡ ψυχὴς ὀλίγον φαινο-
μένη, ἐπιβῆθι καὶ ἀφανίσθη.

*Qui toutesfois ne sauez ce qui ad-
uiendra le lendemain: car qu'est ce de
vostre vie? ce n'est certes qu'une vapeur
qui apparait pour vn peu, & puis s'e-
uanouit.*

15. Ἄντι τῷ λέγειν ὑμᾶς, εἰάν ὁ κύ-
ριος θελήσῃ, καὶ ζήσωμεν, καὶ ποιή-
σωμεν τὰς ἡμετέρας.

*Au lieu que vous deuiez dire, Si le
Seigneur le veut, & si nous viurons, nous
ferons ceci ou cela.*

16. Νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν τῇς ἀλα-
ζονείαις ὑμῶν. πᾶσι καυχῆσις τοι-
αυτῇ ποιεῖται.

*Mais maintenant vous-vous ventez
en vos fiertés: toute telle vanterie est
mauuaise.*

ד

17 ואינא הידע טבת
ולא עבד לה חטאה הוה
לה :

Chi adunque fa fare il bene, e non lo fa, gli è peccato.

ה

2 או עתירה איללו ובכו
על הונתא דאתו עליכון :

Hor su, ricchi, piangete, e llando per le vostre miserie, le quali vi annoveranno.

2 עותרכון גיר אתחבר
וסרי ומאניכון אתאכלו
מן ססנ :

Le vostre ricchezze si son putrefatte, e i vostri vestimenti son rosi da le tignuole.

3 ודחבון וסאמכון א
אשחת לה ושוחרתהו הויה
לסחרות עליכון והי
עתידא דתאכול בסרכון
גורא פגשתו לכו ליומנתא
אתרין :

Il vostro oro & argento è arrugginito: e la ruggine loro vi sarà in testimonio, e mangiarà le vostre carni come il fuoco. Voi haueste raccolto un tesoro ne gli ultimi giorni.

4 הא אגרא הפעיל
החבדו ארצתכון הו
דטלמתון קצא ונעתר
החצויה לאדוניהי דמריא
פבאות עליו :

Ecco, la mercè de vostri operari che hanno mietuto le vostre campagne, la quale, è stata ritenuta da voi grida: e le voci di quelli che hanno mietuto, sono entrate ne le orecchie del Signor de gli eserciti.

5 בסמתון גיר על ארעא
ואתלעבתון ותסיתון פג
פגריכון איר דלימנ
הנקשת :

Voi sete giunti in delitie sopra la terra, e stete suntuosi: haueste nutriti i vostri cuori come nel giorno del sacrificio.

9 חייבתו וקטלתו לדיקא
ולא קם לוקבלכון :

Voi haueste condannato, & occiso il giusto, che non vi fa resistenza.

ד

17 כי אשר יודע לעשות טוב
ולא עשהו חטאה לא דמו
בראשו :

El peccado pues esta en aquel que sabe hazer lo bueno, y no lo haze.

ה

1 אוי לכם העשירים בכו
החלילו על חטאתה הפאה
עליכם :

Ea ya aora ricos, llorad aullando por vuestras misérias que hos vendran.

2 עשרכם נמק ובגדיכם יבלו
עש ונבלם :

Vuestras riquezas estan podridas: vuestras ropas estan comidas de polilla:

3 ודבכם ודספכם עששו
נעשם יהיה להם לערות ונאכל
את בשרכם כמו אש אשר
אצותם לכם לאחריה חמים:

Vuestro oro, y plata está corrompido de orin, y su orin hos será en testimonio, y comerá del todo vuestras carnes como fuego aueys allegado theforo para en los postreros dias.

4 הנה שכר הפועלים אשר
קצרו את ארצכם השכל
ממכם קורא וזעק ונעקת
הקוצרים בנה אל אחי הנה
צבאות :

Heaqui, el jornal de los obreros que han segado vuestras tierras el qual por enganno no les ha sido pagado de vosotros clama, y los clamores de los que auian segado, han entrado en las orejas del Sennor de los exercitos.

5 והתענדתם על הארץ
והתענדתם האכלתם את
לבויתכם כמו יום ובחה :

Aueys biuido en deleytes sobre la tierra, y sido dissolutos, y aueys recreado vuestros corações como en dia de sacrificios.

6 חיבתם והרגתם את הצדיק
אשר לא התקומם עליכם :

Aueys condemnado y muerto al justo, y el no os resiste.

ד.

17. Εἰδοὶ ὁὖν καλὸν ποιῆν, καὶ μὴ ποιεῖν τι, ἁμαρτία αὐτοῦ ἐστίν.

Il y a donc peché à celui qui fait faire bien & ne le fait point,

Κ Ε Φ Α Λ. ε'.

Α Γενῶν οἱ πλούσιοι, κλάυετε ἔλελυόντες τὰ ἔσθλα παλαιὰς ὑμῶν τῆς ἐπιχορημίας.

Or sus maintenant, vous riches pleurez, heurlans pour vos miseres lesquel les s'en vont tomber sur vous.

2. Ὁ πλοῦτὺς ὑμῶν ἐσέπη, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέρονεν.

Vos richesses sont pourries: vos vestemens sont deuenus tout rongés de tignes:

3. Ὁ χρυσὸς ὑμῶν & ὁ ἀργυρὸς κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῶν ἔσται, καὶ φάγηται τὰς σαρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἔρησαν οὖν τὰ ἐσθλὰ τῆς ἡμέρας.

Vostre or & vostre argent est enrouillé, & leur rouillure vous sera en testimonage, & mangera vostre chair comme le feu. Vous auez amassé un thesore pour les derniers iours.

4. Ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμεινούντων πᾶς χώρας ὑμῶν, ὁ ἀπεστρημμένος ὑφ' ὑμῶν, κραεῖται αἱ βόαι τῶν γερασάντων εἰς τὰ ὠτὰ κυρίας σαβᾶωθ εἰσεληλυθῶσιν.

Voicile loyer des ouuriers qui ont moissonné vos champs (duquel ils ont esté frustrés par vous) crie: & les cris de ceux qui ont moissonné est entré aux oreilles du Seigneur des armées.

5. Ἐστρωθήσονται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀπαλαγήσονται ἐθρεύσονται πᾶς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς.

Vous auez vescu en delices sur la terre, & vous estes desbordés, & auez rassié vos cœurs comme au iour des sacrifices.

6. Κατεδικάσθη, ἐφονεύθη τὸν δίκαιον ὅςτις ἀντιτάσσεται ὑμῖν.

Vous auez condanné, & auez mis à mort le iuste, lequel ne vous resiste point,

CAP. III.

17. Scienti igitur bonum facere, & non facienti: peccatum est illi.

Therefore to him that knoweth how to do well, and doeth it not, to him it is sinne.

CAP. V.

AGite nunc divites, plorate, ululantes in miseris vestris quæ advenient vobis.

So to now: ye rich men: weep: and howle for your miseries that shall come upon you.

2. Divitiæ vestrae putrefactæ sunt: & vestimenta vestra à tineis comesta sunt.

Your riches are corrupt: and your garments are morthaten.

3. Aurum & argentum vestrum æruginavit: & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Theaurizastis vobis iram in novissimis diebus.

Your gold and silver is cankered: and the rust of them: halbe a witness against you: and shall eat your flesh as it were fire. Ye have heaped up treasure for the last dayes.

4. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis, clamat: & clamor eorum, in aures Domini sabaoth introivit.

Beholde the hire of the labourers: which have reaped your fields: which is of you kept back by fraude: crieth: and the cryes of them which have reaped are entered into the eares of the Lord of hostes.

5. Epulati estis super terram: & in deliciis enutristis corda vestra in die occisionis.

Ye have dined in pleasure on the earth: & in wantonnesse. Ye have nourished your hearts: as in a day of slaughter.

6. Adduxistis & occidistis iustum, & non restitit vobis.

Ye have condemned and have killed the iust: and he hath not resisted you.

Das IIII. Capitel.

17. Denn wer da weiß guts zu thun/vnd thuts nicht/dem istis sünde.

Thi huo som veed ad goere gaar / oc gör der icke / hannem er der synd.

Das V. Capitel.

Wolan nun ihr Reichen / weinet vnd heulet über ewer Elend / das über euch kommen wird.

N vel / nu i Rige / græder oc hyler offuer eders elendighed / som skal komme offuer eder.

2. Ewer Reichthumb ist verfaulet / ewer Kleider sind mottenfressig worden.

Eders Rigdom er raadnet / eders Klæder ere morthene.

3. Ewer Gold vnd Silber ist verrostet / vnd ihr rost wirdt euch zum zeugniß sein / vnd wird ewer Fleisch fressen / wie ein Feuer. Ihr habt euch schätze gesamblet an den letzten tagen.

Eders Guld oc Silffer forrustet / oc deris rust skal vere eder til it vidnißbyrd / oc skal æderis Rod / som en Ild. I haaffue samlet eder liggendesæt i de sieste dage.

4. Siehe / der Arbeiter lohn / die ewer Land eingeerndtet haben / vnd von euch abgebrochen ist / das schreyet / vnd das ruffen der Erndter ist kommen für die ohren des HERREN Sabaoth?

See / Arbendernis løn / som indhæstede eders Land / oc bleff indehulden aff eder / hun striger / oc høstfoldenis rob er kommet saar den HERRE Sabaoths øren?

5. Ihr habt wol gelebet auff Erden / vnd ewer wollust gehabt / vnd ewer Herzen geweydet / als auff einen schlachttag.

I leffuede vel paa Jorden / oc haaffde eders vellyst / oc sødte eders herte / som paa en slætte dag.

6. Ihr habt verurtheilet den Gerechten / vnd getödtet / vnd er hat euch nicht widerstanden.

I domde oc dræbte den Retsfærdige / oc hand stod eder icke imod.

Kapitola IIII.

17. Tomu jagistæ kdo vmij dobre tinitæ a nečin / hřijšč gest genu s

Thi hæt křořy vme dobre cyp / nte / a me cypni / ren test vme gřechu.

Kapitola V.

N Vje nymij Bohati / plat te trojišice / pro brydny wase / ktere magij pfigijet na nās.

N vteraz bogacie platiće nā / zekāac nād nedzāmi wāsem křoře pryzida.

2. Zbořij wasse šnilo / a raucho wasse od molāw gest polāz jeno.

Bogāctwa wāse zasty / wšā thy wāse mole se wrzucily.

3. Jla to wasse a Stěšbro derzawělo / a rez gegich bude na šwēdectwij proti wām / a žrāti bude tēla wasse pako oheř. Chromāždiš gste sobě hñew k postlōnijm dnām.

Stote wāse y šrebro wāse porz dzewālo / a rēzā tch bežie wām nā šwādectwo / y zle člāla wāse tēla oheř / wrzēće sobie šarob zbro rāti nā oštānie dnā.

4. Hle mžda dēniškw kēř kīj gšau žali fraginy wasse / kteru gste gim žadržali / křitij: a křit gegij wšilw všly Pāna žāstipāw.

Oto žāplātā robotnškw křoř zj želt polā wāse / od wāš žāřez / māna / wola / y wolaia / žšicow wšly do vřu Pāna žāstipow.

5. Hobowali gste na žem / a w Smilšwij gste wylrmili Erde šwē w den žabitij

Wřēće želt w rošlōšāch nā žem / y pōmāšēće / nāfārmilšēće šecā wāse tēlo w bzies ofāry.

6. Potupili gste a žabili sprāwēdlivho / a neodepēl wām.

Wřēće ofāžili y žāmord / wāli sprāwēdlivogo křořy se wām nē sprēcāwā.

7. אנתון דין אחי אגרו
רוחבון עד מא למאמיתא
דמדינא איה אפרג
דמסבא לפאמא יקרב
דארעה ופאר רותא
עליהון עד מנא דגסב
מסבא בבינא ולקישנא :

Siate dunque, fratelli, patientissimi fin a la venuta del Signore. Ecco, l'agricoltore aspettando patientemente infino a tanto ch'egli videra la pioggia de la mattina o de la sera.

8. הכנא איה אנתון אגרו
רוחבון ולכותבון שדרו ק
קרבא גלה איר מאמיתא
דמדינא :

Siate dunque ancor voi patientissimi, e confermate i vostri cuori: perche la venuta del Signore s'annunzia.

9. לא תתנחון חד על מדי
אמי דלא תתדינאו הא איר
דינא קדם תרצא האם :

Fratelli, non vi querelate l'un contra l'altro, accioche voi non siate condannati. Ecco, il giudice sta a la porta.

10. דמיתא לנבא שבו
לכונ אחי למאמיתא רוחא
דאונצניכוו הגון דמללה
בשמה דמדינא :

Pigliate, fratelli miei, per esempio d'afflittione e di patientia i Profeti, i quali hanno parlato nel nome del Signore.

11. הא איר רחבון טובא
לאילו דסיבדו שמשעתון
מסיבנותא דאירוב וחרתא
דעבד לה פריגא חריתון
מטול דמרחמו היו מדינא
ומדינא :

Ecco, noi teniamo beati quelli che sopportano. Vos haveie veduta la patientia di Iob, & haveie veduta la fine del Signore, perche il Signore e molto pietoso e misericordioso.

12. קדם כלמדם דין אחי
לא חריתון ימיו ל
בשמיא ולא בארצא איה
לא במומתא אחרתא
אלא תהנא מולתכון און
און ולגא לא דלגא ה
תתחבון תחית דינא :

Sopra tutto, fratelli miei, non giurate, ne per il cielo, ne per la terra, ne per alcuno altro giuramento: ma il vostro Sì, sia Sì, e il No, sia No: accioche voi non cadiate in condanna.

7. לכו דמיו ליהנה אחי עד
בוא אדנינו הנה האכר מקנה
אל יקר פרי האדמה ודמיה לו
עליו עד יקח גשם יורה ומלקוש :

Pues hermanos, sed pacientes hasta la venida del Sennor. Mirad que el labrador espera el precioso fruto de la tierra, esperando patientemente, hasta que reciba la lluvia de la manana y de la tarde.

8. ודמיו לכם חוקו ואמצו את
לבתיכם כי ביאת יהנה קרובה
היא :

Sed pues tambien vosotros pacientes, y confirmad vuestros coraçones: porque la venida del Sennor se acerca.

9. אל תתנחנו ביניכם אחי פן
תשפטו הנה השפט קם לפני
השער :

Hermanos, no gimays vnos contra otros porque no seays condenados. Heaqui, el juez estã delante de la puerta.

10. אחי קחו לכם את תנביאים
לדמיה ענות דמיה אשר דברו
בשם יהנה :

Hermanos mios, tomad por exemplo de affliction, y de paciencia, a los Prophetas que hablaron en nombre del Sennor.

11. הנה מאשרים אנתנו אותם
כי חכילו וכלו את דמיה אירוב
שמעתם ואת אחריה אשר נתן
לו יהנה דמיהם כי רב חסד
ורחמים יהנה :

Heaqui tenemos por bienaventurados a los que sufren. Vosotros auays oydo la paciencia de Iob, y auays visto el fin del Sennor, que el Sennor es muy misericordioso y piadoso.

12. ועל כל דברים אחי אל
תשבעו לא בשמים ולא בארץ
לא באלה אחרת ויה דברכם
כן כן ואין איר פן תפלו
במשפט :

Tambien hermanos mios, ante todas cosas no jureys, ni por el cielo, ni por la tierra, ni por otro qualquier juramento: mas vuestro si, sea si y vuestro no, no; porque no caygays en condenacion.

7. Μακροθυμήσατε ὡς, ἀδελφοί, ὡς τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς σκεδὲχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτὸν, ὡς ἂν λάβῃ ὑετὸν πρωΐαν καὶ ὀψίμην.

Or donc freres, attendez patientement iusqu'à la venue du Seigneur: voici, le laboureur attend le fruit precieux de la terre, vñant de patience, iusqu'à tant qu'il recoiue la pluie de la dernière saison.

8. Μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στήθιστε τὰς καρδίας ὑμῶν ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἥγγικε.

Vous donc aussi attendez patientement, & affermissez vos cœurs: car la venue du Seigneur est prochaine.

9. Μὴ στενάξετε κατ' ἀλλήλων, ἀδελφοί, ἵνα μὴ κριθῆτε. ἰδοὺ ὁ κριτὴς παρὰ τῶν θυρῶν ἐστηκεν.

Freres, ne vous plaignez point les uns des autres, afin que vous ne soyez condamnés: voici, le iuge sietent à la portē.

10. Ἐπιδοῦμα λάβετε τῆς κακοπαθείας, ἀδελφοί μου, καὶ τῆς μακροθυμίας, τὰς περὶ φητας, οἱ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι κυρίου.

Mes freres, prenez pour exemple d'affliction & de patience les Prophetes qui ont parlé au Nom du Seigneur.

11. Ἰδοὺ μακαρίζονται τὰς ὑπομοναίς, τῶν ὑπομονῶν ἰωβ ἡ καὶ αὐτοῦ, ὁ πᾶς κύριος εἶδετε, ὅτι πλὴν λαγχνός ἐστιν ὁ κύριος ἐκτίμενον.

Voici, nous tenons pour bien-heureux ceux qui ont enduré: vous avez entendu la patience de Iob: & avez veu la fin du Seigneur: car le Seigneur est plein de compassion & pitoyable.

12. Πρὸ πάντων, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνέτε, μήτε τὸν ἄραν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὅραον ἢ τῷ θεῷ ὑμῶν τοῦ ναὶ, ναὶ, καὶ τοῦ οὐ, οὐ, ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πέσητε.

Or sur toutes choses, mes freres, ne iurez point par le ciel, ne par la terre, ne par quelque autre serment: mais vstre oui, soit Oui, & vstre non, Non: afin que ne tombiez en condemnation.

CAP. V.

7. Patientes igitur estote fratres, usque ad adventum Domini. Ecce, agricola expectat pretium fructum terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum & letorinum.

Be patient therefore/brethren/ vnto the coming of the Lorde. Beholde the hus/bandman wayeth for the precious fruite of the earch; and hath long patience for it; vntill hee receiue the sowe mer; and the latter raine.

8. Patientes estote & vos, & confirmate corda vestra: quoniam adventus Domini appropinquauit.

Be ye also patient therefore and settle your heartes: for the coming of the Lord draweth nere.

9. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum: ut non iudicemini. Ecce, iudex ante ianuam afficit.

Grudge not one agaynst another/brethren/least ye bee condemned; beholde the iudge standeth before the doore.

10. Exemplum, accipite, fratres, laboris & patientiæ, Prophetas qui locuti sunt in nomine Domini.

Take, my brethren, the Prophetes for an ensample of iustifying aduersitie; and of long patience; which haue spoken in the Name of the Lorde.

11. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est & miserator.

Beholde / wee count them blessed which endure. Ye haue heard of the patience of Job / and haue knowen what end the Lord made for the Lord to be very pitiful / and mercifull.

12. Ante omnia autem fratres mei, nolite iurare, neque per calum, neque per terram, neque aliud quodcunque iuramentum. Sit autem sermo vester, est, est, non, non: ut non sub iudicio decidatis.

But before all things/my brethren/ sweare not / neither by heauen / nor by earth / nor by any other vther: but let your yea be yea / and your nay / nay / least ye fall into condemnation.

Das V. Capitel.

7. So sendt nungedultig lieben Brüder / bis auff die zukunfft des HERRN. Siehe ein Ackerman wartet auff die köstliche frucht der Erden / vnd ist gedultig darüber / bis er empfahe den Morgenregen vnd Abendregen.

Saa verer nu taalsmodige / sere Brödre / indtil HERRN S altsommelse. See/en Vonde tager vaare paa Jordens taastelige fruct / oc er taalsmodig der mer / indtil hand saar morgen Regn oc affien Regn.

8. Sendt jr auch gedultig / vnd stercket ewre herben / denn die Zukunfft des HERRN ist nahe.

Be i ocsaa taalsmodige / oc styrcker eders hjerre / iht HERRN S altsommelse er nær.

9. Seuffzet nicht wider einander / lieben Brüder / auff daß ihr nicht verdampft werdet. Siehe / der Richter ist für der Thür.

Sucker icke mod huer andre / sere Brödre / at i skulle icke bliffue fordomde. See / Dommeren er saar Dorren.

10. Nemet / meine lieben Brüder / zum Exempel des leidens vnd der gedult die Propheten die zu euch geredt haben in dem Namen des HERRN.

Mine sere Brödre / tager Prophetens pine oc taalsmodighed til ic Exempel / huilke der talede til eder i HERRN S Naffn.

11. Siehe / wir preisen selig / die erduldet haben. Die gedult Iob habe ihr gehört / vnd das ende des HERRN habe ihr gesehen / Denn der HERR ist barmherzig / vnd ein Erbarmmer.

See / wi prise dem salige / som haaffue ledet. I haaffue hørt Iobs taalsmodighed / Oc seet HERRN S endeligt / iht HERRN S er barmherdig oc en Forbarmere.

12. Für allen dingen aber / meine Brüder / schweret nicht weder bey dem Himmel / noch bey der Erden / noch mit keinem andern Eyd. Es sen aber ewer wort Ja / das ja ist / vnd Nein / das nein ist / auff daß jr nicht in heuchelen fallet.

Men saar alle ting / mine Brödre / da fuer icke / huercken ved Himmelen / eller ved Jorden / oc ey met nogen anden Eed. Oc eders ord skal vere / Ja / der som ta er / oc Nej / der som neyer / paa der i skulle icke falde i Dvensfalcet.

Kapitla V.

7. Protož Bratři / buďtež trpěliví až do příchodu Páně: Hleďteť worať očekáwá dražěho aukřtu zemřěho / trpělivě snásege / dořawáwá by nepřítal příchodněho a we ternijho deště.

Budžte thedy čerpliví bráta až do příchodu Páně: Očekáwá očekáwá dražěho aukřtu zemřěho / trpělivě snásege / dořawáwá by nepřítal příchodněho a we ternijho deště.

8. Protož wy budte trpěliví / a potvzuogte srdce was / neboť se přibližuje příchod Páně:

Wy thedy budžte čerpliví / a potvzuogte serce was / aboť wtem přyzšcie Páně přibližuje.

9. Neplaťte geden na družěho Bratři / abyšcie nebyli odsauzeni. Hle Saudce stoji před dweřmi.

Bráta nte wdycharcie seden přez dweře / abyšcie nte byli odsauzeni: Ahoť soudce stoji přez dweře.

10. Bratři / wezmětež sobě za příklad dluhěho čekání / práce / a trpělivosti: Proroky kteříž mluwili w Gmě / nu Páně.

Dzerte bráta wot zá wzoř wěšty čerplivosti / Proroky ktori mowili w Gmě Páně.

11. Hle Blahoslavení mni prawijme byti: ty kteříž gaud trpěli. Dyrpliwosti Jobowě gste slychali / a konec Páně gste widěli / nebo gest Mlsoř / dny PÁN a ištostim.

Oro mámy zá blagoslawšone ry ktori dytrpeli / Slyšeliście o čerplivosti Jobowey / y widžiliście konec Páně: abowiem barto žlomlsořny ušš Pany lroštimy.

12. Předewšemi pak věcmi Bratři mogi nepřisahajte / ani strže Neba / ani strže Země / ani ktera koli ginaw přisahau. Ale budťet wasse / Gest / gest: a Nenij / nenij: abyšcie na odsauzenij newpadli.

A napřez bráta mof / nte přyzšegaycie ant ná niebo ant ná zeme / ant žádná inša přyzšiega: ale niech budžte slowo wasse / Gest / gest / y nte nie / abyšcie nte wpašli w potepění.

ה

13 ואן אנש מנכון יהוא
באולצנא יהוא מצל
ואן חדא יהוא מומד :

Tra Voi è qualcuno afflitto? faccia oratione. Eusi qualcuno allegro? canti.

14 ואן פריה יקנה ל
לקששא פערטא ויצלון
עלוי וימשהויה משחא
בשמה דמרון :

Tra Voi è alcuno ammalato? chiami a se i Seniori de la Chiesa, che preghino per lui, e ngandolo con olio nel Nome del Signore.

15 וצלותא דהימנותא
מחלמא לה להו דפריה
ומקיים לה מרון ואן חטהא
עבדיו לה משתפקין לה :

El' oration de la fede saluara l' ammalato, et il Signor lo solleuara: e s' egli hauea commessi de peccati, gli saranno perdonati.

16 הנותן דיומדין כ
סכלותכון חד ונותן
מצלון חד על חד
דיתאסון רב הו ציר ח
חילה דצלותא אדיר
דוירקא מצלל לה :

Confessate l' uno a l' altro i vostri errori, e pregate l' uno per l' altro, accioche Voi siate sanati. Percioche l' efficacia oratione del giusto, è di molto valore.

17 אף אליא בר נשא
הנא חשושא אפיון וצלי
דלא נחות מטרא ער
ארצא ולא נחת תלת שנין
נשתא ירחיו :

Elia era huomo sottoposto a simili passioni che noi, e pregando domandò che non piovesse: e così non piove sopra la terra per tre anni e sei mesi.

18 ותוב צלי ושמיר
יהבו מטרא וארצא יהבת
באדיר :

Di nuoua poi pregò, e il cielo dette la pioggia, e la terra produsse el suo frutto.

ה

13 אים מענה איש בכם ותפלל
אם טוב לב הוא יומר :

Está alguno entre vosotros afligido? haga oracion. Está alguno alegre entre vosotros cante

14 אים חולה איש בכם יקנה את
וקני העדה ותפללו עליו
ימשהויה בשמן בשם יהוה :

Está alguno enfermo entre vosotros? llame a los Ancianos de la Yglesia, y oren por el, vngiendolo con azeite en el Nombre del Sennor:

15 ותפלל האמונה חושיע את
החולה ויקימו יהוה ואם עשה
חטאים ינשאו לו :

Y la oracion de fe hara saluo al enfermo, y el Sennor lo aliuia: y si estuuiere en pecados, feranle perdonados.

16 החודי איש לרעהו את
חטאיהם ותפללו איש על
אחיו אשר תושעו כירב כח
בתפלת הצדיק שיהא לנצח :

Confessaos vuestras faltas vnos a otros, y rogad los vnos por los otros, paraque seays sanos. Porque la oracion efficaz del justo, puede mucho.

17 אליהו היה איש בעיניו כמוני
ובתפלתו התפלל מהיה טל
ומטר ומטר לא היה על הארץ
בשלוש שנים וששנה חדשים :

Elias era hombre sujeto a semejantes pasiones que nosotros, y rogó con oracion que no llouiesse, y no llouió sobre la tierra tres annos, y seys meses.

18 ועוד התפלל והשמים נתנו
את הגשם והארץ נתנה את
יבולה :

Y otra vez oró, y el cielo dió lluuia, y la tierra produxo su fruto.

ה

13. Καὶ παρὶς τις ἐν ὑμῖν περὶ
δουλεύω. διγυμεί τις; ἢ ἀλλέτω.

Y a-il quelcū qui souffre entre vous? qu'il prie. Y a-il quelcun d'entre vous qui soit en repos d'esprit? qu'il psalmodie.

14. Ἀδελφεὶς τις ἐν ὑμῖν; περὶ κα-
λεσάτω τὰς πρεσβυτέρους τῆς
ἐκκλησίας, καὶ περὶ δ' ἐλάτωσαν
ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐ-
λαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου.

Y a-il quelcun d'entre vous malade? qu'il appelle les Anciens de l'Eglise, & qu'ils prient pour lui, & qu'ils foincent de huile au Nom du Seigneur.

15. Καὶ ἡ δόξα τῆς πίστεως σώσῃ
τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερῇ αὐτὸν ὡς
ἐλπίσ. καὶ ἀμαρτίας ἡ πεπινηκώς,
ἀφεθήσεται αὐτῷ.

*Et la priere de foy sauera le ma-
lade, & le Seigneur le releuera: & s'il a
commis des pechés, ils lui seront par-
donnés.*

16. Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ
ἁμαρτήματα, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ
ἀλλήλων, ὅπως ἰαθήτε. πολὺ ἰσχύει
δέησις δικαίᾳ ἐνεργουμένη.

Confessez vos fautes l'un enuers l'autre, & priez l'un pour l'autre: afin que vous en soyez gueris: car la priere du iuste faite avec vehemence est de grande efficace.

17. Ἡλίας ἀνθρώπου ἐστὶ ὁμοιο-
παθὲς ἡμῖν, καὶ περὶ δόχῃ προσή-
ξατο τὸ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἐβρέ-
ξεν ὅλη τῆς γῆς ὡς αὐτὸς ἔζησε
μηνῶς ἑξ.

*Elie estoit homme suiet à sembla-
bles affections que nous, & neantmoins
il requit en priant qu'il ne pleust point,
& il ne pleut point sur la terre par trois
ans & six mois.*

18. Καὶ πάλιν προσήξατο, καὶ
ὁ ἕρμενος ὑπὲρ ἐδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐ-
βλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς.

*Et derechef il pria, & le ciel donna
de la pluye, & la terre produisit son
fruit.*

CAP. V.

13. Tristatur aliquis vestrum?
oret. Aequo animo est p̄sal-
lat.

Is any among you afflicted? Let
him pray. Is any merry? Let him sing.

14. Infirmatur quis in vo-
bis & inducat presbyteros ec-
clesiae, & orent super eum,
ungentes eum oleo in no-
mine Domini.

Is any sick among you? Let him
call for the Elders of the Church / and
let them pray for him / and anoint him
with oyle in the Name of the Lord.

15. Et oratio fidei salvabit
infirmum, & allevabit eum
Dominus: & si in peccatis
sit, remittentur ei.

And the prayer of faith shall save
the sick, and the Lord shall raise him
up: and if he have committed sinne / it
shall be forgiven him.

16. Confitemini ergo al-
terutrum peccata vestra, &
orate pro invicem ut salve-
mini, multum enim valet
deprecatio iusti assidua.

Acknowledge your fautes one to
another, and pray one for another: that
ye may be healed: for the prayer of a
righteous man availeth much / if it be
frequent.

17. Elias, homo erat similis
nobis passibilis, & oratione
oravit ut non plueret super
terram, & non pluit annos
tres & menses sex.

Elias was a man subject to like
passions as wee are, and he prayed ear-
nestly that it might not raine, and it rai-
ned not on the earth for three yeeres
and sixe moneths.

18. Et rursum oravit: & cæ-
lum dedit pluviam, & terra
dedit fructum suum.

And hee prayed againe / and the
heaven gaue raine / and the earth
brought forth her fruite.

Das V. Capitel.

13. Leidet jemand vnter euch / der be-
te. Ist jemand gutes muts / der singe
Psalmen.

Eider nohen tbsant eder / hand stal bede. Er no-
gen frimodig / hand stal siunge Psalmer.

14. Ist jemand krank / der ruffe zu
sich die Eltesten von der Gemeine /
vnd lasse sie über sich beten vnd salben
mit Oele / in dem Namen des HER-
REN.

Er nohen siung / hand salbe de Eide si eilfig aff
Menigheden / oc lade dem bede offuer sig oc salue mer
Oile / i HERREN S Rassin.

15. Vnd das Gebet des Glaubens
wirdt dem Kranken helfen / vnd der
HERR wird ihn aufrichten / vnd
so er hat Sünde gethan / werden sie
im vergeben sein.

De Troens bön stal hielpen den Singe / oc HER-
REN stal opreite hannem / oc offuer hand giort synd,
da stulle de forladis hannem.

16. Bekenne einer dem andern seine
sünde / vnd betet für einander daß ihr
gesund werdet. Des Gerechten Ge-
bet vermag vil / wenn es ernstlich ist.

Den ene bekende sine synder saar den anden /
oc beder for huer andre. Den Derferdigis Bön for-
maa meget / naar hun er aluorlig.

17. Elias war ein Mensch / gleich
wie wir / vnd er betet ein Gebet / daß
es nicht regen solte / vnd es regenet
nicht auff Erden drey Jar vnd sechs
Monden.

Elias vaar ic Menniste lige som vi / oc hand bad
en Bön / at der skulde icke regne / oc der regnde icke paa
Jorden / i try Jar oc sex Maaned.

18. Vnd er betet abermal / vnd der
Himmel gab den Regen / vnd die Er-
de bracht ire Frucht.

De hand bad atter igen / oc Himmelen gaff Re-
gen / oc Jorden bar sin fruct.

Kapitola V.

13. Gestli pak lbo z was w za-
mutku i modli se. Pakli w do-
bre myslie prospewugie chwal
Doha.

Dywa lbo miedzy wami vtra-
piony i ntehay sie modli / dywa
lcho dobre myslie i ntehay spie-
wa.

14. A pakli lbo z was gne-
mocent vvediz i sobe kněžj
Chrtw / at se modli nad nim /
mažice gen Dlegem we Gmē
nu Pānē.

Jest lcho nsemocny miedzy
wami i ntehay wzowie lach / y h
zostolā i ntehay sie za nim mod-
a / porāzūac go oleyklein w imie
Pānē.

15. A Modlitba Wiary vž
drawi nemocného / a pohle-
džt genu Pān : a hudei w
hřijšich / budau genu odpu-
stěni.

A modlitwa wiary zādowa
nemocnego / y podnieście go Pan /
i uślıdy sie grzechow dopuścil / i
damu odpuśczone.

16. Wyznawajcie se pa-
geden druhému hřichuow
swych / a modlte se za sebe we-
spolet abyście spasieli byli :
Mnohoť žagiste mže Mo-
litba spravedlivého vstaviť
nā.

Wyznawajcie seden drugiemu
přestěpštvā / a modlte se seden
za drugého / abyście byli v dro-
wien / aboriem w ele wāžv štutē
cžua modlitwa spravedlivého.

17. Eliáš byl cžlowěk nām
podobný vterpenij poddanj / a
Modlitbau se modli / aby
nepřšal dešť na zemi / y nepř-
šal za tři lěta a za šest Mě-
sycuow.

Eliáš byl cžlowěk tymže ntes
dostādrom podobný iāčoymy / y
nābožnie se modli aby dežďz me
šest / y nie šedl dežďz nā ziemie
pulejwātā lātā.

18. A opět se modli / y wyda-
lo Nebe dešť / a Země dala au-
rodu swau.

Zāšie se modli / a ntebo po-
dālo dežďz / y ztemia widāla cwoč
swoy.

ה
19 אחי און אָנש מִנְכּוֹן
יִטְעָא מִן אוֹרְחָא דְקוֹשְׁתָא
וְיִבְנִיחֵי אָנֶשׁ מִן
טְעִיּוֹתָהּ :

*Fratelli, se alcuno intra voi si fuorà
da la verità, e qualcuno il convertirà.*

20 יֵדַע דְּהוּ דְמַהֲבָה ל
לְחַטֵּיָא מִן תְּצִיּוֹתָא
דְאוֹרְחָא מִחַא נְבִישָׁה מִן
מוֹתָא וְעֵטָא סוּגָא
דְחַטְהוּי :

*Sappia che chi haauerà conuerſito un
peccatore dal ſuo ſuiamento, ſaluara un
anima da la morte, e coprirà una mul-
titudine di peccati.*

שְׁלֵמַת אֲצִרְתָּא דְיַעֲקֹב
שְׁלִיחָא :

ה
19 אחי אָנֶשׁ בְּכֶם יִתְעָה
מִדֶּרֶךְ-אֱמֶת וְאִישׁ יִשׁוּבְכֶנּוּ :

*Hermanos, si alguno de entre vosotros ha
errado de la verdad, y alguno lo conuertiere.*

20 יֵדַע כִּי-כָל אִשָּׁר מִשׁוּבָב
אֶת-הַחַטָּא מִתּוֹעֵת דְּרָכּוֹ יִשְׁיַע
אֶת-נַפְשׁוֹ מִמּוֹת וּבִכְסָה רַב-
הַחַטָּאִים :

*Sepa eſte tal que el que vuire hecho con-
uertir al pecador del error de ſu camino, ſaluara
vn anima de muerte, y cubrirá la multitud de los
pecados.*

נְשִׁלְמָה אֲצִרְתָּא דְיַעֲקֹב
שְׁלִיחַ הַקְדוֹשׁ :

ε.
19. Ἀδελφοί, εἰάν τις ἐν ὑμῖν παλα-
νηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἄλλος
ἐπιστῇ πρὸς αὐτόν.

*Freres, si quelcun d'entre vous se
fouruoye de la verité, & que quelcun le
radresse:*

20. Γινώσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας
ἀμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ,
σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ κα-
λύψει πολλὰς ἀμαρτιῶν.

*Il doit sauoir que celui qui aura ra-
dressé vn pecheur de ce qu'il estoit for-
uoyé, sauuera vne ame de mort, & cou-
urira vne multitude de pechés.*

Τέλει τῆς ἁγίας ἰακώβου καὶ τοῦ
λαοῦς ὁπισθοδρομῆς.

S. IACOBI.

CAP. IIII.

19. Fratres mei, si quis ex vobis erraverit à veritate, & converterit quis eum.

Brethren / if any of you hath erred
from the trueth / and some man hath co-
uerted him.

20. Scire debet, quoniam
qui converti fecerit peccato-
rem ab errore viæ suæ, sal-
vabit animam eius à morte,
& operiet multitudinem pec-
catorum.

Let him knowe that he which hath
conuerted the sinner from going astray
out of his way, shall saue a soule from
death / and shall hide a multitude of
sinnes.

F I N I S.

S. Jacobi.

Das V. Capitel.

19. Lieben Brüder/ so jemand vnter euch irren würde von der Warheit/ vnd jemand bekehret in.

Kære Brødre / der som nogen iblant eder får vild
fra sandhed/ oc nogen omuender hannem.

20. Der soll wissen / daß wer den
Sünder bekehret hat vom dem ir-
thumb seines Weges / der hat einer
Seele vom Todt geholffen / vnd wird
bedecken die menge der Sünden.

Den skal vide/ at / huo som omuende synderen
fra sin veyis vildfarelse/ hand haly en Siel fra Dø-
den/ oc skal skiule Syndernis mangfoldighed.

Ende der Epistel S. Jacobi.

S. Zafuba.

Scapitola V.

19. Bratſij mogi / pobſaudijſ
li ſdo ; wás od prawdy / a nę
ſdo gę obratſij :

Brácia iestli by sic Ežo ob-
ladzil od prawdy / y nawrócił by
go Ežo.

20. Máť wědět / že kdo od
wrattj hřijšijnika od bludu ce-
stj geho / wyswobodíť Duffj
gehó od smrti / a přikryje mno-
stwj hřijchuow.

Wiedźże wie! iż Proby nawró-
cił grzeszniká od błedney drogi te-
go! zachowá duszę od śmierci! y zás
Erywie wielkość grzechow.

Stonawa se Kanonyka S^o
Zakuba.

